

РЕШЕНИЯ

РЕШЕНИЕ № 1312/2013/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 11 декември 2013 г.

относно стратегическата иновационна програма на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ): приносът на ЕИТ за по-иновативна Европа

(текст от значение за ЕИП)

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 173, параграф 3 от него,

като взеха предвид Регламент (ЕО) № 294/2008 на Европейския парламент и на Съвета ⁽¹⁾,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет ⁽²⁾,в съответствие с обикновената законодателна процедура ⁽³⁾,

като имат предвид, че:

(1) В Регламент (ЕО) № 294/2008 от Комисията се изисква да представи предложение за първата стратегическа иновационна програма („СИП“) въз основа на проект, представен от Европейския институт за иновации и технологии („ЕИТ“).

(2) СИП следва да определи приоритетните области и дългосрочната стратегия на ЕИТ и да включи оценка на икономическото му въздействие и способността му да генерира най-висока добавена стойност в областта на иновациите. СИП следва да вземе под внимание резултатите от наблюдението и оценката на ЕИТ.

(3) Първата СИП следва да включва подробни спецификации и задание за работата на ЕИТ, процедурите за сътрудничество между управителния съвет и общностите на знание и иновации („ОЗИ“) и методите за финансиране на ОЗИ,

ПРИЕХА НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

Стратегическата иновационна програма („СИП“) на Европейския институт за иновации и технологии, посочена в приложението, се приема за периода 2014 – 2020 г.

Член 2

СИП се прилага в съответствие с Регламент (ЕО) № 294/2008.

Член 3

Настоящото решение влиза в сила на третия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз.

Съставено в Страсбург на 11 декември 2013 година

За Европейския парламент
Председател
M. SCHULZ

За Съвета
Председател
V. LEŠKEVIČIUS

⁽¹⁾ Регламент (ЕО) № 294/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2008 г. за създаване на Европейски институт за иновации и технологии (ОВ L 97, 9.4.2008 г., стр. 1.).

⁽²⁾ ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 122.

⁽³⁾ Позиция на Европейския парламент от 21 ноември 2013 г. (все още непубликувана в Официален вестник)

ПРИЛОЖЕНИЕ

СТРАТЕГИЧЕСКА ИНОВАЦИОННА ПРОГРАМА НА ЕИТ

Съдържание

Обобщение на основните действия

1. Европейският институт за иновации и технологии: активен участник в областта на иновациите в Съюза
- 1.1. ЕИТ: справяне с обществените предизвикателства чрез иновации в триъгълника на знанието
- 1.2. Добавена стойност на ЕИТ: отличителни характеристики
- 1.3. Полезни взаимодействия и допълване с други политически инициативи и инициативи за финансиране
2. Задълбочаване на ролята на ЕИТ след 2013 г.: приоритети
- 2.1. Насърчаване на растежа, въздействието и устойчивото развитие с помощта на ЕИТ
- 2.1.1. Консолидиране и насърчаване на растежа и въздействието на съществуващите ОЗИ
- 2.1.2. Създаване на нови ОЗИ
- 2.2. Засилване на въздействието на ЕИТ
- 2.3. Нови механизми за постигане на резултати и наблюдение, насочено към резултатите
3. Ефикасно вземане на решения и правила за работа
- 3.1. Рационализиране и уточняване на процеса на вземане на решения от ЕИТ
- 3.2. Инвестиране в ОЗИ: отношенията между ЕИТ и ОЗИ
- 3.3. Съвместна работа със заинтересованите страни
4. Оценка на финансовите нужди и източници на финансиране за 2014 — 2020 г.
- 4.1. Консолидиране на интелигентен модел за финансиране на ОЗИ
- 4.2. Бюджетни нужди на ЕИТ

Информационен фиш 1: Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора

Информационен фиш 2: Суровини — устойчиво проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване

Информационен фиш 3: Храна за бъдещето — устойчива верига на доставки от ресурсите към потребителите

Информационен фиш 4: Производство с добавена стойност

Информационен фиш 5: Градска мобилност

Обобщение на основните действия

Раздел 2.1.1. Консолидиране и насърчаване на растежа и въздействието на съществуващите ОЗИ

ЕИТ:

- ще насърчи ОЗИ да разработят по-широка гама от програми за образование и обучение и да предоставят съвети във връзка с тях и да повишат осведомеността за съществуването на тези образователни програми;
- постепенно ще създаде конкурентни механизми за преразглеждане на разпределението на процента на безвъзмездните средства за ОЗИ, които ще се основават на бизнес плановете на ОЗИ и на резултатите от тяхната дейност и които ще отчитат различните темпове в развитието на ОЗИ;
- ще насърчава ОЗИ да развиват съвместни дейности по хоризонтални въпроси;

- ще установи система за партньорски оценки на квалификациите, обозначени като степени и дипломи на ЕИТ, и ще започне диалог с националните и международните органи за осигуряване на качество с цел насърчаване на последователен подход.

Раздел 2.1.2. Създаване на нови ОЗИ

ЕИТ:

- ще подготви процедура за избор за всяка вълна от ОЗИ, която предоставя достатъчно време на кандидатите за ОЗИ да подготвят предложения;
- ще обяви покани за пет нови ОЗИ, както следва: покана за две нови ОЗИ през 2014 г. по темите за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора и за суровини; покана за две нови ОЗИ през 2016 г. по темите за храна за бъдещето и за производство с добавена стойност и покана за една нова ОЗИ през 2018 г. по темата за градска мобилност;
- ще положи всички усилия, за да гарантира, че възможно най-много потенциални заинтересовани страни са осведомени за бъдещите процедури на подбор на ОЗИ;
- ще направи необходимото рамковите условия за бъдещите процедури за избор на ОЗИ да донесат оптимални резултати, най-вече като предостави ясни насоки по отношение на изискванията и процедурите и като остави достатъчно време на кандидатите да организират партньорството.

Раздел 2.2 Засилване на въздействието на ЕИТ

ЕИТ:

- ще насърчи участието в информационни дейности и по-специално ще предостави по целесъобразност подкрепа за ОЗИ във връзка с Регионалната иновационна схема;
- ще създаде/адаптира интернет инструмент, за да предостави платформа за обмен на знания и работа в мрежа под егидата на ЕИТ;
- ще изгради и поддържа функционална и силна мрежа на завършилите програми за образование и обучение на ЕИТ/ОЗИ („бивши възпитаници на ЕИТ“);
- ще осигури постоянен достъп до извлечените поуки и успехите на ОЗИ за широката общност в сферата на иновациите в Съюза и извън него. Това може да включва разработването на база от учебни материали със свободен достъп, извлечени от програмите за образование и обучение на ЕИТ и ОЗИ;
- ще гарантира засилено участие на частния сектор, включително на МСП, в триъгълника на знанието.

Раздел 2.3 Нови механизми за постигане на резултати и наблюдение, насочено към резултатите

ЕИТ:

- ще създаде програма за опростяване на процедурите, включително показатели за оценяване на напредъка, и ще докладва на Комисията за изпълнението на програмата посредством годишния доклад за дейността; ще гарантира, че новите модели за опростяване на процедурите се разпространяват в ЕС и ще информира за тях други инициативи на Съюза;
- ще създаде в сътрудничество с Комисията и ОЗИ цялостна система за наблюдение на приноса на ЕИТ към „Хоризонт 2020“, въздействието на ЕИТ, оказвано чрез собствената му дейност или чрез провежданите от ОЗИ дейности, както и на резултатите на ОЗИ. ЕИТ ще докладва за всички свои дейности по наблюдение в своя годишен доклад за дейността, който трябва да се изпраща на Европейския парламент и на Съвета.

Раздел 3.1 Рационализиране и уточняване на процеса на вземане на решения от ЕИТ

ЕИТ:

- ще гарантира чрез интелигентна стратегия за човешките ресурси, включително чрез системно използване на вътрешни и външни експерти, както и с помощта на процедури за вътрешно управление, че ЕИТ ще се превърне в институция еталон за новаторско управление;
- ще предприеме конкретни мерки за по-нататъшно насърчаване на култура на откритост и прозрачност.

Раздел 3.2 Инвестиране в ОЗИ: отношенията между ЕПГ и ОЗИ

ЕПГ:

- ще осигури ясни и последователни насоки относно очакванията, задълженията и отговорностите по време на целия жизнен цикъл на ОЗИ;
- ще разработи в тясно сътрудничество с ОЗИ капацитет в централния офис на ЕПГ за улесняване на обмена на информация и споделянето на опит между отделните ОЗИ;
- ще предостави редица услуги на ОЗИ по хоризонтални въпроси, по отношение на които може да бъде повишена ефикасността, и ще въведе други корпоративни политики със същата цел;
- ще предостави насоки относно присъединяването и асоциирането на партньори, които не могат да станат пълноправни инвеститори и партньори на ОЗИ.

Раздел 3.3 Съвместна работа със заинтересованите страни

ЕПГ:

- ще създаде постоянен форум на заинтересованите страни на ЕПГ и специален състав на представителите на държавите членки с оглед улесняване на взаимодействието и взаимното споделяне на опит с по-широк кръг представители на сферата на иновациите от всички области на триъгълника на знанието, в това число националните и регионалните органи. В този контекст интернет платформата може да помогне още повече за насърчаване на взаимодействията между участниците;
- ще използва редовно съществуващите асоциации на университети, стопански и научноизследователски организации, а така също кластерни организации като платформи за обмен на знания и разпространение на постигнатите резултати;
- ще създаде механизъм, като например годишна среща между ЕПГ, ОЗИ и съответните служби на Европейската комисия, за по-нататъшно улесняване на полезните взаимодействия между ЕПГ и ОЗИ от една страна, и други инициативи на Съюза, от друга страна.

СТРАТЕГИЧЕСКА ИНОВАЦИОННА ПРОГРАМА НА ЕПГ

1. Европейският институт за иновации и технологии: активен участник в областта на иновациите в Съюза

Настоящата стратегическа иновационна програма (СИП) набелязва приоритетите на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) за периода 2014—2020 г., както и начина на работата му. Поради това програмата е ключовият инструмент, с който създателите на европейските политики задават стратегическата насоченост на ЕИТ, като същевременно ЕИТ разполага с достатъчно свобода да определи начините и средствата за постигане на набелязаните цели.

СИП е резултат от задълбочен процес, който имаше за цел да направи преглед на натрупания до момента опит от ЕИТ и изцяло да отрази конюнктурата в сферата на иновациите в Европа. Програмата е основана на първия проект за СИП, изготвен от управителния съвет на ЕИТ и представен на Европейската комисия на 15 юни 2011 г. в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 294/2008 на Европейския парламент и на Съвета (¹).

Тя отчита също така резултатите от независимата оценка на първоначалния период от дейността на ЕИТ, както и проведените консултации, до които достъп имаха всички настоящи или потенциални участници в работата на ЕИТ, в това число предприятия, висши учебни заведения и научноизследователски организации, както и национални и регионални органи.

1.1. ЕИТ: справяне с обществените предизвикателства чрез иновации в триъгълника на знанието

В динамично променящия се свят пътят на Европа към бъдещето разчита на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. За основни движещи сили за постигането на тази цел, както и за да продължи Европа да бъде конкурентоспособна в световната икономика и обществото на знанието, бяха признати „триъгълникът на знанието“, включващ висшето образование, научните изследвания и иновациите и взаимодействието между тях. Европейският съюз предприе съответните стъпки и определи тези области за политически приоритети в своята стратегия „Европа 2020“. Тези приоритети се изпълняват по-специално посредством водещите инициативи „Съюз за иновации“ и „Младешта в движение“, които образуват общата политическа рамка за действията на Съюза в тези области. Те се допълват от останалите водещи инициативи, напр. инициативите относно „Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията“, „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ и „Европа за ефективно използване на ресурсите“. ЕИТ ще допринесе в пълна степен за достигането на целите, набелязани в тези водещи инициативи.

(¹) Регламент (ЕО) № 294/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2008 г. за създаване на Европейски институт за иновации и технологии (ОВ L 97, 9.4.2008 г., стр. 1).

Основанията за извеждането на висшето образование, научните изследвания и иновациите на преден план са разбираеми. В контекста на икономиката на знанието и на нарастваща конкуренция в световен мащаб и предвид демографското предизвикателство, пред което са изправени държавите членки, бъдещият икономически растеж и заетостта в Европа все повече ще разчитат на иновационни пробиви по отношение на продукти, услуги и бизнес модели, както и на способността на Европа да развива, привлича и задържа талантливите кадри. Въпреки че в Европа има отделни примери за успешно внедрени иновации, е необходимо Съюзът да настигне световните лидери в областта на иновациите. Освен това Съюзът е изправен пред засилена конкуренция за привличане на таланти от страна на нови центрове за високи постижения в бързо развиващите се икономики.

Европа има нужда да увеличи усилията си в сферата на висшето образование, научните изследвания и иновациите и да възприеме силна, открита и истинска предприемаческа култура, която е от решаващо значение, за да се подхранва и подкрепя използването на стойността на научните изследвания и иновациите, за да се създадат нови дружества и за да могат иновациите да постигнат реално пазарно приложение в отрасли с висок потенциал за растеж. Необходимо е Европа да насърчава ролята на висшите учебни заведения като двигатели на иновациите, тъй като талантливите личности трябва да притежават нужните умения, знания и нагласи, за да тласкат напред иновациите.

ЕИТ беше създаден именно с тази цел — да допринесе за устойчив икономически растеж и конкурентоспособност чрез засилване на иновационния капацитет на Съюза и на държавите членки и да повиши способността им да превръщат резултатите от научните изследвания и иновациите в продукти и услуги с висока стойност. Чрез пълното интегриране на триъгълника на знанието — висше образование, научни изследвания и иновации — ЕИТ ще допринесе в значителна степен за справяне по-конкретно с обществените предизвикателства, набелязани в „Хоризонт 2020“, и ще създаде необходимите условия за фундаментална промяна в механизмите на сътрудничество в сферата на иновациите в ЕС.

За постигането на тази цел ЕИТ съчетава стратегически насоки на равнището на ЕИТ с подход „отдолу-нагоре“ в тематичните области на компетентност на общностите на знание и иновации (ОЗИ). ОЗИ представляват тясно интегрирани дългосрочни паневропейски партньорства, които обединяват на дългосрочна основа водещи университети, научноизследователски центрове, малки и големи предприятия и други активни участници в сферата на иновациите около конкретни обществени предизвикателства. Всяка ОЗИ се организира около малък брой взаимосвързани центрове за съвместно ползване, в които партньорите ежедневно работят в тясно сътрудничество и споделят общи стратегически цели. Центровете за съвместно ползване се опират върху съществуващи центрове за високи постижения и ги доразвиват в местни иновационни екосистеми, обвързани в по-широка мрежа от възлови иновационни средища на територията на цяла Европа. В рамките на ЕИТ отделните ОЗИ се ползват със значителна автономия при определянето на вътрешната им организация, състав, програми и методи на работа, което им позволява да изберат най-подходящия подход за реализиране на набелязаните от тях цели. ЕИТ следва да играе ролята на модел за цяла Европа, като демонстрира ефективно и ненаатрапчиво управление. На стратегическо равнище ЕИТ организира процедурата за избор на ОЗИ в съответствие с тематичните области, определени от Европейския парламент и от Съвета, и координира работата им посредством гъвкава рамка, подпомага ги и когато е подходящо, ги консултира по административни въпроси и разпространява техните най-добри модели за управление и финансиране. Координацията и сътрудничеството между различните ОЗИ следва да бъде насърчвана от ЕИТ, за да се гарантира създаването на полезни взаимодействия и добавена стойност.

Посредством ОЗИ ЕИТ се стреми да ускори иновациите и да подпомогне създаването на по-благоприятна мултидисциплинарна и интердисциплинарна среда за развитие на иновациите, способна да доведе до радикална промяна в начина, по който си сътрудничат висшето образование, научните изследвания и стопанският сектор. Този подход допринася за справяне с все по-сложните и взаимосвързани обществени предизвикателства, набелязани в „Хоризонт 2020“, като съчетава иновации в секторите и между тях и обединява усилията на отлични специалисти от различни професионални среди и дисциплини, които иначе може би нямаше да работят заедно, за да намерят с общи усилия решения на предизвикателството.

Постижения

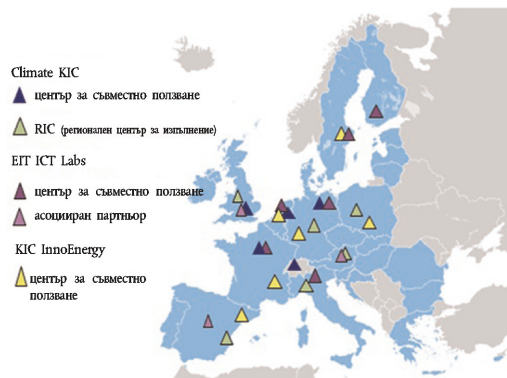
ЕИТ приключи първоначалния етап от развитието си, през който започна да осъществява дейност посредством първите ОЗИ, и изгради своите управителни и изпълнителни органи — управителния съвет и централния офис. ЕИТ успя също така да постигне главната си цел — пълно интегриране на всички етапи в иновационния процес, като обедини висши учебни заведения, научноизследователски организации и предприятия в първите три ОЗИ, създадени през 2010 г. в областите, определени от Европейския парламент и от Съвета като особено важни за бъдещото развитие на Европа: устойчива енергия („KIC InnoEnergy“), адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от него („ClimateKIC“) и бъдещо информационно и комуникационно общество („EIT ICT Labs“).

В момента ЕИТ укрепва позициите си на иновативна институция посредством централния си офис в Будапеща. Институтът успя да създаде фондацията на ЕИТ — юридически независима организация, призвана да насърчава и подпомага работата и дейностите на ЕИТ и да повишава общественото му въздействие.

ОЗИ са на път да се превърнат в световен еталон за интегрирани партньорства

Създадени през 2010 г., първите ОЗИ започнаха да осъществяват дейност през 2011 г. Независимо от все още краткия си опит, те успяха да натрупат критична маса в съответните области, включително балансирано участие на различните компоненти на триъгълника на знанието. Обединената сила на участващите в ОЗИ партньори — както като брой, така и като влияние в съответните сфери, им дава възможност да се превърнат в световен еталон.

Графика 1: Центрове за съвместно ползване на ОЗИ

При създаването на своите стратегии и управленчески структури ОЗИ приложиха диференцирани подходи, които отразяват различните тематични области. Една от общностите беше създадена като дружество, а другите две са сдружения с нестопанска цел. И трите ОЗИ са организирани приблизително около 30 основни партньори и 5—6 центъра за съвместно ползване, които обикновено се подпомагат от различен брой допълнителни сътруднически партньори, включително малки и средни предприятия (МСП).

Изграждането на ОЗИ като отделни правни субекти, ръководени от генерален директор, определено се откроява от традиционния подход с участието на повече бенефициери. Освен това всички ОЗИ се ръководят от бизнес логика при стратегическото планиране на дейностите си и всички прилагат принципа за съвместно ползване на материално-техническа база: те привличат различни екипи, които работят на едно и също място; служат като централен пункт за обмен на информация за редица дейности на ОЗИ; и съчетават квалификации и умения, придобити в различни области на специализация на паневропейско равнище. Предприятията по-конкретно ще играят голяма роля за осъществяването на дейностите на ОЗИ, а ОЗИ следва да са в състояние да мобилизират инвестиции от икономическия сектор и да го ангажират в дългосрочен план.

Дейностите на ОЗИ обхващат всички етапи на иновационния процес и наред с другите им задачи включват създаването на магистърски и докторски програми с обозначението на ЕИТ, които съчетават високите научни постижения с изграждане на предприемачески дух, услуги за създаване на собствен бизнес и схеми за мобилност. Тъй като в центъра на първоначалните дейности на ОЗИ бяха развитието на таланта и човешкият потенциал, първите резултати бяха постигнати именно в областта на образованието и предприемачеството, в това число създаването на магистърски и докторски програми. Две ОЗИ са обединили усилията си и си сътрудничат в съвместна магистърска програма в областта на интелигентните мрежи.

През първата година (2010/2011 г.) ОЗИ са постигнали обещаващи резултати:

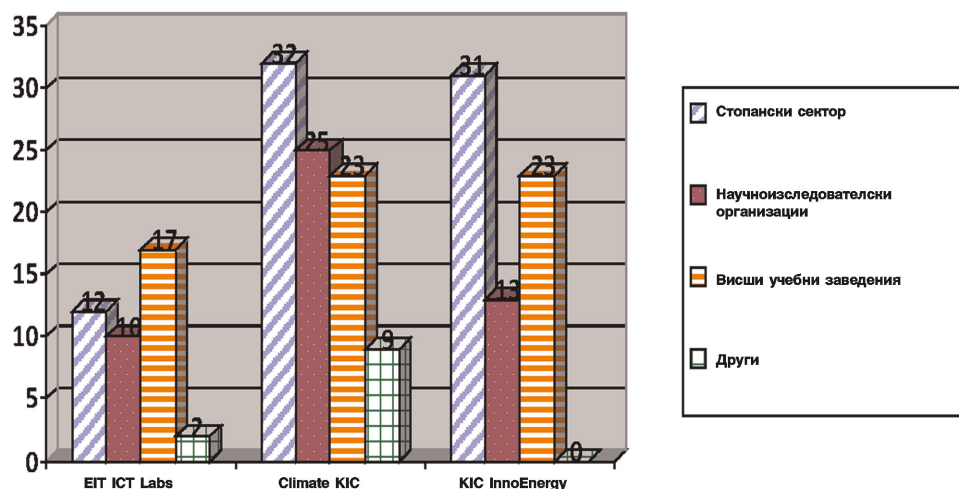
Близо 500 студенти са приключили обучението си в летни курсове, а към момента над 200 са записани в специфични магистърски програми със запазената марка на ОЗИ. Търсенето от страна на талантливите хора е голямо: така например за обучение по магистърската програма на „KIC InnoEnergy“ са получени 950 кандидатури, но само 155 студенти са били приети да следват. Студентите, които са завършили обученията на „ClimateKIC“ през 2010 г. и 2011 г., са сформирали асоциация на дипломираните се студенти с цел да продължат да поддържат дългосрочни контакти с ОЗИ.

Вече са създадени шест нови дружества с начален капитал от награди и отличия или с предоставена от ОЗИ подкрепа. Повече от 50 стартиращи дружества в момента преминават през „инкубационен период“. „EIT ICT Labs“ подпомага 18 малки дружества, като им осигурява бизнес наставници.

В рамките на триъгълника на знанието бяха установени връзки на регионално равнище посредством междудисциплинарни програми за професионално развитие, като например разработената от „ClimateKIC“ програма „Пионери в действие“ (Pioneers in practice) — схема за мобилност, в която до момента са участвали 59 души.

Установени бяха нови правила в областта на интелектуалната собственост (ИС), които предвиждат разпределяне на печалбите от правата върху ИС между участващите дружества и ОЗИ като правен субект.

Графика 2: Партньорите на ОЗИ през 2011 г. (стопански сектор, висше образование, научноизследователски организации)

1.2. Добавена стойност на ЕИТ: отличителни характеристики

Благодарение на определени характерни черти в подхода си ЕИТ има истинска добавена стойност на равнището на Съюза:

- Преодоляване на разпокъсаността посредством дългосрочни интегрирани партньорства и постигане на критична маса благодарение на европейското му измерение: като се опира на съществуващи инициативи за сътрудничество, ЕИТ извежда избраните партньорства в рамките на ОЗИ на по-трайно и стратегическо равнище. ОЗИ дава възможност на партньори от световна класа да се обединят в нови конфигурации, да оптимизират наличните ресурси и да разработят нови и където е подходящо, открити иновационни модели, да се възползват от нови бизнес възможности чрез нови вериги на стойността, насочени към по-рискови и по-машабни предизвикателства. Освен това, въпреки че в държавите членки съществуват значителен брой центрове за високи постижения, поотделно те често не достигат критична маса за конкуренция в световен мащаб. Центровете за съвместно ползване към ОЗИ дават възможност на силни местни участници да установят тесни връзки с други водещи партньори на трансгранично равнище, което им позволява да развиват дейност и да печелят признание на световно равнище.
- Засилване на влиянието на инвестициите в областта на образованието, научните изследвания и иновациите и изпробване на нови форми за управление на иновациите: ЕИТ действа като „катализатор за иновации“, като придава допълнителна стойност на съществуващата научноизследователска база чрез ускорено внедряване и използване на технологиите и научноизследователските резултати и чрез трансфер на резултатите от изследванията в образованието. Иновационните дейности на свой ред допринасят за привличане и насърчаване на инвестициите в научни изследвания и за по-голямо съобразяване на образованието и обучението с потребностите на предприятията. За тази цел ЕИТ разполага със значителна гъвкавост, за да изпробва нови иновационни модели, което позволява истинска диференциация в моделите за управление и финансиране на ОЗИ, както и бързо адаптиране за по-добро посрещане на възникващи нови възможности.
- Развитие на таланти на трансгранично равнище и насърчаване на предприемачеството чрез интегриране на триъгълника на знанието: ЕИТ развива иновации, вдъхновени от хората, и поставя в центъра на усилията си студентите, изследователите и предприемачите. Институтът осигурява нови възможности за професионално израстване и мобилност между академичните среди и частния сектор, както и иновативни схеми за професионално развитие. Очаква се означението на ЕИТ, което се дава на иновативни магистърски и докторски програми на ОЗИ, да допринесе за създаването на международно призната запазна марка за високи постижения, която ще помогне за привличането на таланти от Европа и чужбина. Предприемачеството се насърчава посредством ново поколение студенти на световно равнище, включително студенти в докторски програми, които разполагат с необходимите знания и нагласи за превръщане на идеите в нови бизнес възможности. Тези студенти имат ключова роля за интегрирането на триъгълника на знанието.
- Интелигентно финансиране чрез ефекта на лоста, съчетано с подход, ориентиран към постигането на резултати и към нуждите на бизнеса: ЕИТ осигурява близо 25 % от бюджета на ОЗИ и действа като катализатор за 75 % от финансовите средства, предоставяни от широк кръг публични и частни партньори и партньори от третия сектор, като дава израз на един предприемачески подход сам по себе си и създава значителен ефект на лоста чрез обединяване на широкомащабни инвестиции и оптимално насочване на различни публични и частни източници към съгласувани стратегии. В рамките на ОЗИ ще бъдат предвидени вътрешни разпоредби за избягване на двойното финансиране на дейностите на национално равнище и на ниво ЕИТ.

Освен това, като набляга едновременно на въздействието върху пазара и обществото, ЕИТ следва подход, насочен към постигането на резултати. Дейността на ОЗИ се ръководи от бизнес логика и се основава на годишни бизнес планове, които включват амбициозен набор от дейности — от обучения до създаване на собствен бизнес, с ясни цели, резултати и ключови показатели за изпълнение (КПИ), спрямо които се оценяват постигнатите резултати.

1.3. *Полезни взаимодействия и допълване с други политически инициативи и инициативи за финансиране*

Взаимната връзка между научните изследвания, иновациите и висшето образование все повече се отчита в инициативите и програмите на Съюза. Съществува голям потенциал за взаимно подсилващи се действия на европейско, национално и регионално равнище. На равнището на Съюза стратегическата рамка, осигурена от „Хоризонт 2020“ — рамковата програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.), допълнително ще гарантира, че тези полезни взаимодействия се използват пълноценно.

ЕИТ ще има съществен принос за целите, набелязани в „Хоризонт 2020“, по-специално за справяне с обществените предизвикателства, като допълва други инициативи в тези области. В рамките на „Хоризонт 2020“ ЕИТ ще бъдат част от целта „обществени предизвикателства“, но в съответствие с подхода за хармонично взаимодействие между целите институтът ще допринесе и за изпълнението на целта „водещи позиции в промишлеността“, като стимулира научни изследвания, насочени към постигането на резултати, и насърчава създаването на иновативни МСП с висок растеж. В заключение, институтът ще допринесе за създаването на целта „научна база за високи постижения“, като насърчава трансграничната мобилност между дисциплини, отрасли и държави и въгражда предприемчивостта и културата за поемане на риск в новаторски следдипломни квалификационни степени.

По този начин ЕИТ значително ще допринесе за създаването на рамковите условия, необходими за реализацията на иновационния научноизследователски потенциал на Съюза, и за завършване на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП).

Освен това ЕИТ внася напълно развито и необходимо академично измерение в научноизследователската и иновационната политика на Съюза. Чрез новаторско като подход образование, което възпитава в предприемачески дух, институтът играе важна свързваща роля между рамката за научни изследвания и иновации и образователните политики и програми, като осигурява необходимия дългосрочен ангажимент за осъществяване на трайни промени в сферата на висшето образование. Най-вече чрез нови трансдисциплинарни и интердисциплинарни квалификационни степени с означението на ЕИТ, присъдени от участващи висши учебни заведения в съответствие с националните правила и процедури за акредитация, ЕИТ е начело на съвместни усилия за образование, насърчаващо иновациите, ясно обвързани с по-широката европейска програма за модернизиране на висшите учебни заведения и по този начин развиват Европейското пространство за висше образование.

Налице са и възможности за взаимна подкрепа и взаимодействие с политиката на сближаване на Съюза чрез изграждането на връзки между местните и глобалните аспекти на иновациите. Центровете за съвместно ползване осигуряват трансгранично сътрудничество и са в добра позиция да се възползват от различни схеми за финансиране в съответните региони. Центровете за съвместно ползване играят важна роля за укрепването на връзките на местно и на международно равнище на ОЗИ като цяло, в това число чрез тясно сътрудничество с регионалните органи, по-специално с онези от тях, които участват в разработването и изпълнението на регионалните иновационни стратегии за интелигентно специализиране (RIS3). Освен това биха могли да се заздравят връзките между ОЗИ и местните клъстерни организации за засилено участие на МСП в дейностите на ОЗИ. Въпреки че възможностите за полезни взаимодействия се различават в зависимост от тематичната област на ОЗИ, редица инициативи и програми на равнището на Съюза изглеждат особено подходящи за провеждането на ползотворно сътрудничество и координация. Като се има предвид, че самата концепция за ЕИТ/ОЗИ се основава на добавянето на стойност към вече разработени водещи европейски постижения, настоящите и бъдещите ОЗИ по правило ще се стремят да извлекат максимална полза от такива полезни взаимодействия. Очаква се ОЗИ да придадат допълнителна стойност на евентуално вече съществуващи в съответните области инициативи, в това число инициативи за съвместно планиране (ИСП), европейски партньорства за иновации (ЕПИ) и публично-частни партньорства (ПЧП).

Инициативите за съвместно планиране, които са ключов инструмент за преодоляване на разпокъсаността в областта на научните изследвания, трябва да осигурят ядрото на паневропейската научноизследователска база на ОЗИ, когато е необходимо. На свой ред ОЗИ могат да ускорят и да насърчат използването на водещи научни изследвания, подкрепени от публични източници и обединени в рамките на ИСП, и така да съдействат за преодоляване на разпокъсаността в областта на иновациите. Съвместните технологични инициативи (СТИ) и новосъздадените публично-частни партньорства осигуряват платформи за насърчаване на мащабни научни изследвания, насочени към промишлеността, и стимулират разработването на ключови технологии. ОЗИ могат да съдействат за катализирането на идеите до тяхното приложение и експлоатация — и ще осигури и допълнителни възможности за изследователите по програма „Мария Склодовска-Кюри“ и студентите по програма „Еразъм“ да помогнат за насърчаване развитието на Европейското научноизследователско пространство и Европейското пространство за висше образование.

Предстоящите европейски партньорства за иновации ще осигурят общи рамки, улесняващи съгласуваността и интелигентните взаимодействия между съществуващи инструменти и политики в областта на научните изследвания и иновациите, които са ориентирани към търсенето и предлагането. ОЗИ могат да допринесат за работата на ЕПИ благодарение на това, че са разпръснати в различни географски точки, както и на натрупания си практически опит, по-специално чрез развитие на необходимия човешки капитал, обучение на ключови участници, като предприемачите и изследователите, и набелязване на рамкови условия и най-добри практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията в съответния сектор.

На практика възможностите за полезни взаимодействия ще се реализират по различен начин според различните ОЗИ и различните предизвикателства. В момента на равнището на ОЗИ се разработват връзки с различни други инициативи в зависимост от особеностите на всяка ОЗИ и тематичната ѝ област. Освен това ЕИТ следва да насърчава полезните взаимодействия и контактите между ОЗИ по всички стълбове на „Хоризонт 2020“ и с други инициативи в тази област, като в същото време обръща необходимото внимание на риска от припокриване.

Примери на практическо взаимодействие между ОЗИ и други инициативи (към 9/2011 г.)

- „ЕИТ ICT Labs“ поддържа връзки и работи в тясно сътрудничество с публично-частното партньорство за интернет на бъдещето, със съвместната технологична инициатива ARTEMIS, с лансирани от EUREKA инициативи като ITEA2 („Информационни технологии за европейски напредък“), както и с партньорството „Trust in Digital Life“ (Доверие в цифровия живот). Като прилага „катализаторите“, с които разполага ОЗИ — радара за иновации, „стимулатора на патенти“ и трансфера на технологии на всеки един етап от изпълнението на научноизследователските проекти, финансирани от Съюза, „ЕИТ ICT Labs“ засилва тяхното въздействие върху пазара. Като предоставя достъп до своите центрове за съвместно ползване, общността е в състояние да подобри мобилността на хората и идеите на територията на Европа.
- ОЗИ „InnoEnergy“ допринася за осъществяването на Европейския стратегически план за енергийните технологии (план SET), включително чрез участието си в платформата на SETIS за следене и картографиране на технологичните новости и чрез приноса си към европейските промишлени инициативи. В момента тази общност си сътрудничи и със Съвместния изследователски център на Комисията (JRC) относно възможностите за моделиране при изграждането на различни сценарии.
- ОЗИ „Climate KIC“ осъществява активно ползотворно сътрудничество с инициативите за съвместно планиране (ИСП) в тази област, тъй като собствената ѝ програма за иновации и план за изпълнение отчасти ще се опрат върху общата стратегическа програма, набелязана в ИСП в областта на климата (услуги, свързани с климата, и адаптиране). Регионалните общности за иновации и внедряване към ОЗИ „Climate KIC“ осигуряват оригинален паневропейски модел за регионални иновации, който използва регионите като изпитателна площадка, като обвързва развитието на управленски способности и регионалните предимства с глобалните предизвикателства.

2. Задълбочаване на ролята на ЕИТ след 2013 г.: приоритети

2.1. Насърчаване на растежа, въздействието и устойчивото развитие с помощта на ЕИТ

Поуки, извлечени от етапа на създаване

Процесът на създаване на първите ОЗИ включваше голяма доза „учене чрез практика“. Той показва, че ОЗИ представляват новаторска концепция, а предизвикателството за правното им организиране и за сключването на договорни отношения с ОЗИ и техните партньори се оказва подценено от всички участници в процеса. Слабото познаване на това, доколко са подходящи различните правни форми, също затрудни процеса на създаването на ОЗИ. Подходът „отдолу-нагоре“, който предоставя значителна свобода на всяка ОЗИ да организира партньорствата си, трябва да бъде запазен, но е необходимо да се осигурят допълнителни насоки и помощ за намирането на подходящата юридическа форма. Освен това не трябва да се подценява предизвикателството да се обедини в един правен субект различната култура на академичните и стопанските среди — доказателство колко важно е споделянето на общи ценности както на равнището на ОЗИ, така и на равнището на ЕИТ. При това ОЗИ представляват мащабни институционални нововъведения и всяка от тях има свой неповторим облик по отношение на характеристиките си, включително размера и организацията. Това осигурява богата гама от иновационни модели, но същевременно затруднява цялостното координиране и наблюдение на ОЗИ.

В бъдеще ЕИТ следва да предоставя по-ясни насоки от самото начало, още от процедурата за избор, за да може всички ОЗИ да имат общи основни стратегически характеристики, като същевременно се предоставя възможност за диференцирани подходи по отношение на организацията, резултатите и финансирането.

ЕИТ следва да намали административната тежест и да разпространява най-добри практики и опита на съществуващите ОЗИ сред новите ОЗИ. На последно място, съществуващите за момента три ОЗИ не осигуряват необходимата критична маса, за да може ЕИТ да разгърне напълно потенциала си на водещ институт в областта на иновациите.

Освен това ЕИТ трябва да представлява нещо повече от „сбора от съставните си части“ и трябва да се насърчават дейностите между отделните ОЗИ.

В дългосрочен план ЕИТ трябва да установи ясна идентичност и да затвърди името си като марка на световно равнище. Развитието на марката на ЕИТ може да включва действия за създаване на силна мрежа от хора и предприятия от общността на ЕИТ (студенти, бивши възпитаници, обучаващи, предприемачи, специалисти и др.) и организиране на конференции и други събития за насърчаване на чувство за идентичност и видимост.

ЕИТ в ролята на инвеститор в триъгълника на знанието

Въз основа на извлечените поуки целта на ЕИТ е да укрепи и доразвие ролята си на „инвеститор“, който насърчава и позволява на съществуващите центрове за високи постижения в сферата на научните изследвания, стопанската дейност и висшето образование в Европа да обединят усилията си, и подпомага дългосрочно системно сътрудничество между тях посредством ОЗИ.

Подходът „ЕИТ в ролята на инвеститор“ означава да се наблегне върху установяването на най-добрите стратегическите възможности и подбора на кръг от партньорства на световно равнище — ОЗИ, които да осъществяват набелязаните цели. Като част от този подход всяка година ЕИТ отпуска безвъзмездни средства на ОЗИ въз основа на резултатите през изминалия период и предложените в бизнес плановете им дейности, следвайки ясна, публична и прозрачна процедура. В оценката на бизнес плановете ще участват и независими външни експерти. В това отношение ЕИТ следва не само да набележи широкообхватни ориентири и цели, но и да предостави необходимата подкрепа на ОЗИ, както и да наблюдава изпълнението им. В същото време на ОЗИ се предоставя значителна свобода на действие за определяне на тяхната програма, вътрешните им стратегии и организация, както и за провеждане на дейностите им и привличане на необходимите таланти и средства.

Възвращаемостта на инвестициите на ЕИТ в ОЗИ ще се измерва от гледна точка на осезаемите ползи за европейската икономика и обществото, като например създаването на нови бизнес проекти, продукти и услуги в съществуващи и бъдещи пазари, по-добре подготвени хора с предприемаческа нагласа, нови и по-привлекателни възможности за работа, както и привличане и задържане на таланти хора от целия Съюз и от други държави.

Това изисква създаването на надеждна система за наблюдение и оценка за ЕИТ, която набляга върху постиженията, резултатите, икономическото и общественото въздействие, което следва да се съпоставя с най-добрите международни практики. Създаването на балансирана система за наблюдение на изпълнението, с която да се оценяват въздействието на ЕИТ чрез ОЗИ, резултатите, постигнати от самия ЕИТ като организация, както и приносът на ЕИТ за „Хоризонт 2020“, е приоритет в тази насока.

Важен елемент в това отношение е и изграждането съвместно с ОЗИ на истинска „корпоративна идентичност“ на ЕИТ около набор от общи ценности. Въпреки че всички ОЗИ и техните партньори имат свои собствени ценности и „корпоративна идентичност“, всички те споделят общи ценности, които обединяват в едно ЕИТ и ОЗИ. Те са: високи постижения във всички измерения на триъгълника на знанието; високо квалифицирани и предприемчиви хора; дългосрочно сътрудничество между различни държави, дисциплини и отрасли, както и съсредоточаване върху общественото и икономическото въздействие. Подобна идентичност ще повиши популярността и репутацията на ЕИТ и ОЗИ.

2.1.1. Консолидиране и насърчаване на растежа и въздействието на съществуващите ОЗИ

ЕИТ ще подпомага активно първите три ОЗИ, за да засили потенциала и въздействието им, както и приноса им за реализирането на целите, набелязани в „Хоризонт 2020“. С течение на времето ОЗИ ще разширят обхвата на първоначалния си набор от дейности, за да се възползват от новите възможности по отношение на пазара или на обществото и да се приспособят към променящата се глобална среда. За да подпомогне тези процеси, ЕИТ ще препоръча и определи — по открит и прозрачен начин — в тясно сътрудничество с отделните ОЗИ конкретни стратегии за съфинансиране, които в същото време подкрепят стратегически дейности от гледна точка на ЕИТ.

ОЗИ трябва да продължат да бъдат динамични партньорства и да бъдат готови за работа с нови партньори в цяла Европа въз основа на високите постижения, както и за прекратяване на отношенията с досегашни партньори, ако е необходимо. ОЗИ трябва да се възползват от нови източници на съществуващи и потенциални високи постижения винаги, когато те носят добавена стойност, чрез участието на нови партньори в центровете за съвместно ползване, засилено взаимодействие между различните центрове в рамките на всяка ОЗИ или дори създаване на нов център за съвместно ползване, като същевременно партньорството в ОЗИ остава целенасочено, стабилно и управляемо.

Също толкова важно е постигането на добър баланс между сътрудничество и конкуренция, за да може ОЗИ да постигнат максимална ефективност. ЕИТ ще поощрява ОЗИ да предприемат съвместна работа заедно с другите ОЗИ в сектори, които предоставят големи възможности за полезно взаимодействие, например чрез съвместни курсове за професионално развитие, съвместно разработени научноизследователски дейности, магистърски или докторски степени или мобилност между отделните ОЗИ за представителите на академичните и стопанските среди. В същото време ЕИТ ще предостави стимули за поддържането на известна конкуренция, която да мотивира ОЗИ да продължат да работят за постигането на сериозни резултати и въздействие, а също така да предприемат нужните мерки в случай на незадоволителни резултати.

ОЗИ не само се опират на отличната научноизследователска база, с която разполагат техните партньори, но са на предни позиции и в развитието и изпълнението на образователната мисия на ЕИТ. Целта е да се образоват и обучат таланти хора, които да притежават уменията, познанията и нагласите, включително от предприемачески характер, необходими в световната икономика и обществото на знанието. За тази цел ЕИТ активно развива квалификационните степени с означението на ЕИТ, като следи за качеството им и последователното им прилагане във всички ОЗИ. В това начинание те широко ще използват партньорски и експертни оценки и ще установят диалог с националните и интернационалните органи за осигуряване на качество. Това ще подобри националното и международното признаване и репутация на квалификациите, обозначени като степени и дипломи на ЕИТ, и ще повиши тяхната привлекателност в световен мащаб, като по този начин ще увеличи пригодността за заетост на завършилите и същевременно ще осигури платформа за сътрудничество на международно равнище. Занапред ОЗИ ще се насърчават да разширят образователната си дейност извън рамките на следдипломното образование и да предлагат по-разнообразни форми на обучение, прилагащи по-широка гама от иновативни дейности за професионално развитие, включително обучение на ръководния състав, персонализирано обучение (включително курсове за професионално обучение) и летни училища, както и стажове в рамките на ОЗИ и техните партньори.

С цел да се засили влиянието на провежданата от ОЗИ образователна дейност и да се обхване по-широк кръг от учащи се, ОЗИ могат да прибягнат до експериментално разработване на модули за дистанционно и електронно обучение за бакалавърски курсове или програми за училищата.

ЕИТ:

- ще насърчи ОЗИ да разработят по-широка гама от програми за образование и обучение и да предоставят съвети във връзка с тях и да повишат осведомеността за съществуването на тези образователни програми;
- постепенно ще създаде конкурентни механизми за преразглеждане на разпределението на процента на безвъзмездните средства за ОЗИ, които ще се основават на бизнес планове на ОЗИ и на резултатите от тяхната дейност и които ще отчитат различните темпове в развитието на ОЗИ;
- ще насърчава ОЗИ да развиват съвместни дейности по хоризонтални въпроси,
- ще установи система за партньорски оценки на квалификациите, обозначени като степени и дипломи на ЕИТ, и ще започне диалог с националните и международните органи за осигуряване на качество с цел насърчаване на последователен подход.

2.1.2. Създаване на нови ОЗИ

За да засили още повече въздействието на иновациите и да насърчи иновационната дейност по нови обществени предизвикателства, ЕИТ постепенно ще разшири кръга от ОЗИ. Като следва тенденция за нарастващо развитие при изграждането на нови ОЗИ, ЕИТ ще гарантира, че поуките, извлечени от предходните етапи, са надлежно взети под внимание и че ОЗИ се създават само в области, в които са налице безспорен потенциал за иновации и първокласни постижения, върху които да се гради. В периода 2014 — 2020 г. нови общности на знание и иновации ще бъдат създадени на три етапа: През 2014 г. ще стартира покана за две ОЗИ, последвана от покана за две ОЗИ през 2016 г. и накрая от покана за една ОЗИ през 2018 г., при условие че оценката на ЕИТ, предвидена в член 32, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1291/2013 на Европейския парламент и на Съвета даде положителен резултат⁽¹⁾, с което общият брой на ОЗИ в периода 2014—2020 г. ще достигне осем (което се равнява на създаването на 35—45 центъра за съвместно ползване на територията на Съюза). Новата процедура за избор на ОЗИ до голяма степен ще се основава на положителните резултати от поуките, извлечени от първия етап на ОЗИ, и на задълбочена външна оценка на ЕИТ и на съществуващите ОЗИ, в това число оценка на икономическото и общественото въздействие на ОЗИ и на приноса на ЕИТ за засилване на иновационния капацитет на ЕС и на държавите членки, а където е приложимо — и на резултатите от оценките на „Хоризонт 2020“.

Нови ОЗИ ще бъдат създавани в областите, които предлагат истински потенциал за иновации. По този начин ЕИТ ще допринесе в пълна степен за изпълнението на целите на по-широката политическа програма на Съюза, специално за изпълнението на целите на „Хоризонт 2020“, в който се набелязват редица обществени предизвикателства, както и базови и промишлени технологии. Целта е да се създадат ОЗИ в тематични области, които предвид големия си обхват и сложното си естество изискват прилагането на междудисциплинарен, трансграничен и междусекторен подход. Поради това е необходимо изборът на тематичните области да бъде направен въз основа на внимателен анализ, с който да се определи дали създаването на ОЗИ би могло да донесе истинска добавена стойност и да има положително въздействие върху икономиката и обществото.

Европейската комисия направи такъв анализ чрез процедура за изготвяне на обективна оценка на потенциала на бъдещите теми за ОЗИ. Една от отправните точки беше проектът за СИП, който управителният съвет на ЕИТ представи на Комисията през юни 2011 г. Успоредно с това беше разработен набор от строги критерии, за да се даде възможност за обективна оценка на потенциала за иновации, предлаган от всяка бъдеща тема. Валидността на тези критерии беше подложена на проверка от страна на останалите представители на сферата на иновациите от всички области на триъгълника на знанието посредством открита обществена консултация. Описаната процедура завърши с изготвянето на следния списък с критерии за тематичните области:

⁽¹⁾ Регламент (ЕО) № 1291/2013 от 11 декември 2013 г. на Европейския парламент и на Съвета за създаване на „Хоризонт 2020“ — рамковата програма за научни изследвания и иновации (2014—2020 г.), (Виж стр. 104 от настоящия брой на Официален вестник).

- да са насочени към справяне с големите икономически и обществени предизвикателства, пред които е изправена Европа, и да допринасят за изпълнението на стратегията „Европа 2020“;
- да са приведени в съответствие и да се съгласуват със съответните политики на Съюза, както и със съществуващите инициативи по линия на „Хоризонт 2020“ и “Еразъм +”;
- да са в състояние да привлекат инвестиции и дългосрочен ангажимент от страна на стопанския сектор; да разполагат с вече изграден пазар за продуктите си или да са в състояние да създадат нови пазари;
- да създават устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, новите технологии и новите предприятия, както и работни места за висококвалифицирани;
- да обединяват критична маса от световно признати представители на средите на научните изследвания, образованието и иновациите в цяла Европа, които иначе не биха работили заедно, включително като насърчават сътрудничество с партньори извън Европа;
- да изискват трансдисциплинарни подходи и да насърчават висшите учебни заведения да разработват нови образователни програми, които преминават отвъд границите на отделните дисциплини;
- да са насочени към основни пропуски в сферата на иновациите, като европейския парадокс, т.е. теми, по които Европа разполага със солидна база за научни изследвания, но отчита слаби резултати в областта на иновациите.

Оценката на темите, предложени в проекта на ЕИТ, както и от по-широката общност на заинтересованите лица, ясно показва известни различия по отношение на евентуалното въздействие, което би оказало създаването на ОЗИ. В резултат на това няколко теми бяха отхвърлени, а съдържанието на други беше преформулирано, за да съответстват в по-голяма степен на особеностите на европейския и световния контекст в тази област.

Бяха определени следните тематични области, в които създаването на нови ОЗИ разполага с най-голям потенциал да добави стойност към вече съществуващи дейности и да даде истински тласък на иновациите:

- Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора
- Суровини — устойчиво проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване
- Храна за бъдещето — устойчива верига на доставки от ресурсите до потребителите
- Производство с добавена стойност
- Градска мобилност

Допълнителни подробности по отделните теми се съдържат в информационните фишове в края на настоящия документ ⁽¹⁾.

Въз основа на така набелязаните теми ЕИТ ще разполага с пълна свобода да организира бъдещата процедура за избор на ОЗИ. Успехът на бъдещите покани за създаване на ОЗИ ще зависи до голяма степен от предоставянето на ясни насоки по отношение на очакванията и изискванията, както и от определянето на срокове, които да позволят на кандидатите за ОЗИ да се организират много добре в правно и във финансово отношение, преди да представят предложение. Изборът на ОЗИ ще се осъществява с помощта на подробни критерии, определени в регламента за ЕИТ, въз основа на общовалидните принципи за високи научни постижения и значимост на иновациите. Всяка избрана ОЗИ ще трябва да демонстрира по какъв начин възнамерява да постигне максимално въздействие в дадената област, както и да докаже жизнеспособността на стратегията си.

⁽¹⁾ Информационните фишове съдържат резюме на направения анализ във връзка с целесъобразността на създаването и добавената стойност от създаването на ОЗИ в предложените теми. Те включват ориентировъчна информация за работата, която би могла да извършва ОЗИ в конкретната област, но не дават препоръки за бъдещите дейности или работни методи на ОЗИ.

Като отразява необходимостта от поетапен подход при създаването на нови ОЗИ, изборът на темите за трите вълни се основава на степента на развитие в съответната област, на евентуалното обществено и икономическо въздействие, както и на възможностите за полезно взаимодействие с други инициативи. Темите за вълната през 2014 г. са следните:

- Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора
- Суровини — устойчиво проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване

Темите за вълната през 2016 г. са следните:

- Храна за бъдещето — устойчива верига на доставки от ресурсите до потребителите
- Производство с добавена стойност

Темите за вълната през 2018 г. са следните:

- Градска мобилност

ЕИТ:

- е подготви процедура за избор за всяка вълна от ОЗИ, която предоставя достатъчно време на кандидатите за ОЗИ да подготвят предложения;
- ще обяви покани за пет нови ОЗИ, както следва: покана за две нови ОЗИ през 2014 г. по темите за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора и за суровини; покана за две нови ОЗИ през 2016 г. по темите за храна за бъдещето и за производство с добавена стойност и покана за една нова ОЗИ през 2018 г. по темата за градска мобилност;
- ще положи всички усилия, за да гарантира, че възможно най-много потенциални заинтересовани страни са осведомени за бъдещите процедури на подбор на ОЗИ;
- ще гарантира, че рамковите условия за бъдещите процедури за избор на ОЗИ водят до оптимални резултати, най-вече чрез предоставянето на ясни насоки по отношение на изискванията и процедурите, както и като се дава достатъчно време на кандидатите да организират партньорството.

2.2. Засилване на въздействието на ЕИТ

Насърчаване на иновациите в целия Съюз

По време на първоначалния период усилията на ЕИТ бяха съсредоточени най-вече върху създаването на ОЗИ. Въпреки че укрепването на съществуващите центрове за високи постижения безспорно е сред целите на ЕИТ, той ще трябва да гарантира също, че осигурява ползи и за области на Съюза, които не участват пряко в ОЗИ. Поради това е от ключово значение ЕИТ да насърчава активно разпространението на най-добри практики за интегриране на триъгълника на знанието с цел да се развие обща култура за иновации и обмен на знания.

В бъдеще усилията на ЕИТ трябва да са насочени към това, да направи натрупания от ОЗИ опит разбираем и приложим и на други места в Европа, както и да го вгради в култура, способна да служи като образец за подражание в Европа и отвъд границите ѝ. Като набелязва, анализира и споделя най-добрите практики, както и нови модели за управление и финансиране, създадени от ОЗИ, ЕИТ се стреми да гарантира, че знанията, създадени в рамките на ЕИТ и ОЗИ, се разпространяват и използват пълноценно за благо на хора и институции, включително онези, които не участват пряко в ОЗИ.

ЕИТ също така ще се стреми да засили своята видимост в целия Съюз. Следва да се използват всички подходящи средства и начини на комуникация, за да се гарантира достатъчен достъп до информацията относно функционирането и обхвата на ЕИТ и ОЗИ.

ЕИТ може да изиграе решаваща роля за обобщаване на разнообразието от подходи, прилагани от ОЗИ, и за пренасянето им в области със слаб иновационен капацитет, които иначе не биха били в състояние да се възползват от извлечения от ЕИТ опит. Подобен подход ще гарантира, че ползите от опита на ЕИТ насърчават развитието на капацитет за иновации в тези области. Тази дейност е в състояние да осигури висока възвращаемост дотолкова, доколкото се основава на работата на ОЗИ.

Въвеждането на Регионална иновационна схема (RIS), насочена към партньорство между висшите учебни заведения, научно-изследователските организации, предприятията и други организации на заинтересовани лица ще осигури специален механизъм за разпространението на най-добри практики и за разширяване на участието и дейности на ОЗИ.

Такава схема не само ще осигури на участниците извън ОЗИ възможност да натрупат опит от ОЗИ и да улеснят взаимодействието с ОЗИ, но също така ще ги поощри да използват пълноценно натрупаните знания и умения в области, които не попадат в обхвата на ОЗИ, и по този начин ще увеличат капацитета за иновации в целия Съюз. Освен това участниците в RIS ще трябва да докажат ясно съответствие с темите, като се позовават на съответните регионални планове за иновации, по-специално стратегиите за интелигентно специализиране, за да се гарантира стратегическо въздействие.

Схемата ще бъде прилагана на доброволна основа от ОЗИ, по целесъобразност с подкрепа от ЕИТ. Участниците ще бъдат избирани чрез открит и прозрачен процес, управляван от ОЗИ.

Решенията за дейностите, предприемани като част от RIS, ще се вземат от ОЗИ. Тези дейности могат да включват структурирани действия за мобилност, които да гарантират, че талантите — студенти, изследователи, преподаватели и предприемачи от всички възрасти, полове и професионални равнища, които не са част от ОЗИ, имат възможността да участват пълноценно в дейностите на ОЗИ.

Макар участниците в RIS да използват преди всичко други източници на финансиране, включително финансиране от национални фондове, структурните фондове и собствени средства, за да се улесни участието в RIS, ЕИТ може да поощрява прилагането на RIS от ОЗИ чрез финансиране на структурирани действия за мобилност като част от своята програма за дейности по разпространение и популяризиране.

Главните движещи сили за учене на равнището на ЕИТ могат да бъдат: ориентирана към иновациите изследователска дейност с високи постижения за създаването на нови предприятия и нови бизнес модели, включително възможността за МСП и за публичните институции да участват по-активно в областта на иновациите, управление на портфейл от права на интелектуална собственост и нови подходи при обмена на права на интелектуална собственост, предприемачество и нови интегрирани форми на мултидисциплинарно образование; новаторски модели за управление и финансиране, основаващи се на идеята за отворен достъп до иновации или включващи участието на обществени органи. Това ще спомогне ЕИТ да служи като образец за подражание и да „диктува правилата на играта“ в сферата на иновациите в Европа, както и за превръщането на института в международно призната институция на световно равнище в сферата на иновациите.

Насърчаване и привличане на таланти

Талантливите хора са в сърцето на успешните иновации. Сред основните задачи на ЕИТ е да предостави на талантливите хора възможност да използват максимално потенциала си, както и да създаде благоприятна среда за развитието им. Чрез ОЗИ ЕИТ създава такава среда, но е необходимо да я допълни със стратегии за привличането и включването на първокласни таланти, които се намират извън границите на ОЗИ.

Освен това ЕИТ има ясна задача да привлича таланти от държави извън границите на Съюза. Чрез създаването на силна запазена марка и изграждането на стратегически отношения с ключови партньори от цял свят ЕИТ може да повиши привлекателността на партньорите в рамките на ОЗИ. В тясно сътрудничество с ОЗИ ЕИТ следва да развие силна международна стратегия, като набележи подходящи съмишленици и потенциални партньори и поддържа връзки с тях. В този контекст ЕИТ и ОЗИ следва да извлекат максимална полза от съществуващите инициативи на Съюза в тази област като програмите на ЕС в областта на научните изследвания, образованието, обучението и младежта, включително програмата „Еразъм +“ и действията по програма „Мария Склодовска-Кюри“, както и други инициативи за мобилност на равнището на Съюза. Освен това ЕИТ може да засили обмена на знания, наставничеството и работата в мрежа, като насърчи наред с другото създаването на мрежа на бившите възпитаници на ЕИТ.

ЕИТ ще допълни усилията си за насърчаване на талантливи хора и блестящи идеи с помощта на други мерки, като например организирането на конкурси за идеи или връчването на награди за иновации по негова собствена инициатива или в сътрудничество с водещи световни партньори.

ЕИТ:

- ще насърчи участието в информационни дейности и по-специално ще предостави по целесъобразност подкрепа за ОЗИ във връзка с Регионалната иновационна схема;
- ще създаде/адаптира интернет инструмент, за да предостави платформа за обмен на знания и работа в мрежа под егидата на ЕИТ;
- ще изгради и поддържа функционална и силна мрежа на завършилите програми за образование и обучение на ЕИТ/ОЗИ („бивши възпитаници на ЕИТ“);

- ще осигури постоянен достъп до извлечените поуки и успехите на ОЗИ за широката общност в сферата на иновациите в Съюза и извън него. Това може да включва разработването на база от учебни материали със свободен достъп, извлечени от програмите за образование и обучение на ЕИТ и ОЗИ.
- ще гарантира засилено участие на частния сектор, включително на МСП, в триъгълника на знанието.

2.3. Нови механизми за постигане на резултати и наблюдение, насочено към резултатите

Опростяването на процедурите, приложено по съзнателен и отговорен начин, е задължително условие, за да може ЕИТ да постига ефективни резултати и да насърчава иновационните пробиви и участието на стопанските среди. ЕИТ все още не се е възползвал в пълна степен от свободата, с която разполага, за да опрости още повече процедурите.

В ролята си на „инвеститор“ в ОЗИ ЕИТ разглежда опростяването на процедурите като динамичен процес, залегнал в цялостната дейност на института, и като неразделна част от ролята му да оказва подкрепа на ОЗИ. За целта ЕИТ ще се стреми да приспособява, усъвършенства и рационализира своите процедури за наблюдение, докладване и финансиране и непрекъснато ще търси по-прости подходи, които могат да помогнат на ОЗИ да се справят с възникващи нови потребности и да засилят въздействието им.

ОЗИ ще предоставят отлична почва за изпробването на нови подходи за финансиране и управление на иновациите. Благодарение на експерименталния характер на ОЗИ и натрупания от тях опит ЕИТ ще изготви програма за опростяване на процедурите в ключови области, като договорните споразумения, опростеното докладване, едно-кратните суми и единните ставки, за да се намали административната тежест за ОЗИ.

Комисията ще следи отблизо доколко ЕИТ успява да изготвя възможно най-прости споразумения и принципи за финансирането и управлението на дейността на ОЗИ въз основа на разработената от ЕИТ програма за опростяване. Извлеченият опит, в това число недостатъците, ще бъдат споделени с бъдещите ОЗИ, както и с програмите и схемите на Съюза, създадени по линия на „Хоризонт 2020“.

Комисията засили усилията си в подкрепа на ЕИТ за създаването на стабилна и надеждна система за наблюдение, насочено към резултатите. Тази система за наблюдение ще осигури пълна отчетност на ЕИТ и ОЗИ, качество на резултатите, принос за изпълнението на приоритетите на „Хоризонт 2020“, като в същото време ще обезпечи достатъчна свобода на действие в дейността на ОЗИ и отвореност към нови идеи и партньорства. Тя ще позволи на ЕИТ да развие солиден капацитет за събиране и анализиране на данните от ОЗИ, включително източници на финансиране, за измерване на резултатите от дейността на ЕИТ в съответствие с целите на института, както и да сравнява методите на работа ЕИТ и ОЗИ с най-добрите практики на европейско и световно равнище.

Системата ще бъде разработена по гъвкав начин и, ако е необходимо, ще бъде адаптирана, за да бъдат взети под внимание различните дейности, извършвани от на ЕИТ и ОЗИ, които постоянно се изменят, а броят им расте. След препоръката на независимата външна оценка и общите разпоредби за наблюдение по линия на „Хоризонт 2020“ Комисията в партньорство с ЕИТ и ОЗИ предложи създаването на система за наблюдение на ефективността на ЕИТ, насочено към резултатите и провеждано на четири равнища на дейност:

- На равнището на „Хоризонт 2020“: да следи редовно приноса на ЕИТ и ОЗИ за постигане на целите, набелязани в „Хоризонт 2020“;
- На равнището на ЕИТ: да оценява резултатите от дейността на ЕИТ като компетентен и ефикасен орган на Съюза; за измерването ще бъдат използвани предоставяната на ОЗИ подкрепа, честотата и обхватът на дейностите на института за популяризиране, разпространение на резултатите и международни контакти, както и способността му да изготвя опростени процедури.
- На равнището на всички ОЗИ: да следи приноса на всички ОЗИ за постигането на стратегическите цели на ЕИТ, посочени в специален инструмент, като например картата за оценка на ЕИТ.
- На равнището на отделните ОЗИ: да следи резултатите от дейността на отделните ОЗИ въз основа на набелязаните за всяка общност цели и ключовите показатели за изпълнение (КПИ), определени в отделните бизнес планове на ОЗИ. ОЗИ работят с различни бизнес модели и пазари, следователно и с различни отрасли КПИ, които са от съществено значение за успешното управление на отделните ОЗИ.

ЕИТ:

- ще изработи програма за опростяване на процедурите, включително показатели за оценяване на напредъка, и ще докладва на Комисията за изпълнението на програмата посредством годишния доклад за дейността; ще гарантира, че новите модели за опростяване на процедурите се разпространяват в Съюза и ще информира за тях други инициативи на Съюза;

- ще създаде в сътрудничество с Комисията и ОЗИ цялостна система за наблюдение: на приноса на ЕИТ към „Хоризонт 2020“, на въздействието на ЕИТ, оказвано чрез собствената му дейност или чрез провежданите от ОЗИ дейности, както и на резултатите на ОЗИ. ЕИТ ще докладва за всички свои дейности по наблюдение в своя годишен доклад за дейността, който трябва да се изпраща на Европейския парламент и на Съвета.

3. Ефикасно вземане на решения и правила за работа

Структурата на управление на ЕИТ съчетава прилагания от ОЗИ подход „отдолу-нагоре“ със стратегическите насоки, дадени от ЕИТ. Ето защо е необходимо процесът на вземане на решения на равнището на ЕИТ да се характеризира с действително стратегическа визия, съчетана с ефикасни механизми за изпълнение и системно включване на участниците в триъгълника на знанието на територията на Европа.

Като цяло моделът за управление на ЕИТ е доказал възможностите си. Опитът от първоначалния период показва обаче, че могат да бъдат положени още повече усилия, за да се подобри ефективността на вземането на решения и на механизмите за изпълнение на ЕИТ. Отношенията между управителния съвет на ЕИТ, който отговаря за стратегическите решения, и централния офис на ЕИТ, натоварен с изпълнението, трябва да бъдат по-ясно определени и рационализирани. Централният офис на ЕИТ трябва да набележи ключовите области, в които ЕИТ следва да осигури подкрепа на ОЗИ, като намери нужния баланс между подпомагането и наблюдението. Необходимо е управителният съвет да гарантира по-добре надлежащото отчитане в стратегическите решения на опита, натрупан от ОЗИ и от широката общност в сферата на иновациите. На последно място ЕИТ следва да продължи да се отчита пред Съвета и държавите членки.

3.1. Рационализиране и уточняване на процеса на вземане на решения от ЕИТ

Управителният съвет на ЕИТ определя стратегическата насоченост на ЕИТ и рамковите условия за ОЗИ, като с помощта на членовете си осъществява връзка между ЕИТ и различните заинтересовани общности в дадената област. В съответствие с прилагания от ЕИТ стопански подход вземането на решения трябва да бъде ефикасно, бързо и целенасочено.

Решаващи фактори в това отношение са броят на членовете, съставът и процедурите на управителния съвет. Принципът за независими членове, съчетан с ограничения брой избрани членове, представляващи общността на ОЗИ, е доказал целесъобразността си и позволява събирането на експертни познания от всички области на триъгълника на знанието. Първоначалният модел с 18 избрани членове, към които неотдавна се присъединиха още четирима представители на ОЗИ, показва обаче, че не е идеален. Намалването на състава на управителния съвет ще доведе до по-резултатно вземане на решения и ще понижи административните разходи.

В заключение, още по-голяма ефективност може да бъде постигната, ако управителният съвет на ЕИТ отново се съсредоточи върху основната си роля, а именно предоставянето на стратегически насоки. Освен това съгласуваността с други инициативи на Съюза ще бъде допълнително укрепена чрез засилени консултации с Европейската комисия във връзка с тригодишната работна програма на ЕИТ. Информацията за ЕИТ и ОЗИ, съдържаща се в тригодишната работна програма на ЕИТ, ще позволи да се направи оценка на останалите части на „Хоризонт 2020“ и да се гарантира взаимно допълване с тях, както и с други политики и инструменти на Съюза. Всички тези промени са включени в изменения Регламент (ЕО) № 294/2008.

Решенията на управителния съвет на ЕИТ се изпълняват от централния офис на института под ръководството на директора, който носи отговорност за действията на ЕИТ. По този начин централният офис отразява ангажимента на ЕИТ и ОЗИ за постигането на резултати и играе ролята на движеща сила за опростяване на процедурите. Същевременно централният офис на ЕИТ развива капацитета редовно да систематизира извлечените от ОЗИ поуки и да предоставя заключенията за ползване на останалите представители на сферата на иновациите. С течение на времето централният офис на ЕИТ ще се превърне в ценен източник на най-добри практики и в истински експертен партньор за създателите на политики.

Привличането и задържането на талантиливи специалисти е истинско предизвикателство за централния офис на ЕИТ. За да може там да работят най-талантиливите и квалифицирани специалисти, централният офис ще набележи ясна стратегия за човешките ресурси, включително възможности извън прякото наемане на работа, като командироване или временни назначения, които насърчават редовния обмен на персонал и стажанти с отлични институции за научни изследвания, образование и иновации на територията на Съюза и в останалата част на света.

ЕИТ:

- ще гарантира чрез интелигентна стратегия за човешките ресурси, в това число системно използване на вътрешни и външни експерти, както и с помощта на процедури за вътрешно управление, че ЕИТ ще се превърне в институция еталон за новаторско управление;
- ще предприеме конкретни мерки за по-нататъшно насърчаване на култура на откритост и прозрачност.

3.2. *Инвестиране в ОЗИ: отношенията между ЕПГ и ОЗИ*

Взаимодействията между ЕПГ и ОЗИ не само осигуряват необходимата рамка, за успешна работа на ОЗИ, но и са в основата на процеса на взаимен обмен на опит, който позволява на ЕПГ да изпълнява ролята си на изпитателна площадка за нови иновационни модели. За да могат ОЗИ да разполагат с подходящи рамкови условия, ЕПГ трябва да дава ясни и последователни насоки на всеки един етап от процеса, без обаче да е прекалено авторитарен. Тези насоки ще включват по-специално управлението на ОЗИ и начините за привличане на основни и второстепенни партньори. За постигането на максимална ефективност взаимодействията между централния офис на ЕПГ и ОЗИ трябва да са систематични и редовни, както и ясни, открити, прозрачни и да се основават на доверие. За това следва да допринасят както договорните отношения между ЕПГ и ОЗИ, така и организацията на работата в централния офис на ЕПГ.

Като се отдалечи от чисто административната си роля, централният офис на ЕПГ ще оптимизира оперативните си функции, за да насочи общността към максимална ефективност и да осигури широко разпространение на добрите резултати. Ефективността може да се повиши чрез предоставянето на някои услуги и функции централизирано, а не на равнището на отделните ОЗИ. Макар че всяка ОЗИ работи по специфична тема, някои елементи са от хоризонтално естество и именно по отношение на тях ЕПГ е в състояние да осигури осезаема добавена стойност. Подобна роля на доставчик на познания може да изпълнява най-вече централният офис на ЕПГ, който ще се превърне в информационен посредник и ценен съмишленик, например като насърчава обмена на информация и опит между отделните ОЗИ, улеснява връзките с институциите на Съюза и други ключови организации, като Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), или като се ангажира със специфични хоризонтални въпроси, като консултации в областта на интелектуалната собственост, трансфер на технологии и знания, съпоставяне с най-добрите международни практики или провеждане на изследвания за изготвянето на прогнози и предвиждания, с чиято помощ да се очертават бъдещи насоки за ЕПГ и ОЗИ. ЕПГ и ОЗИ следва да решат заедно на чие равнище тези задачи могат да бъдат изпълнени най-добре. В това отношение за ЕПГ и ОЗИ ще е от решаващо значение да установят надеждни механизми за системно сътрудничество по хоризонтални въпроси.

ЕПГ:

- ще осигури ясни и последователни насоки относно очакванията, задълженията и отговорностите по време на целия жизнен цикъл на ОЗИ;
- ще разработи в тясно сътрудничество с ОЗИ капацитет в централния офис на ЕПГ за улесняване на обмена на информация и споделянето на опит между отделните ОЗИ;
- ще предостави някои услуги на ОЗИ по хоризонтални въпроси, по отношение на които може да бъде повишена ефикасността, и ще въведе други корпоративни политики със същата цел.
- ще предостави насоки относно присъединяването и асоциирането на партньори, които не могат да станат пълноправни инвеститори и партньори на ОЗИ.

3.3. *Съвместна работа със заинтересованите страни*

Активният обмен на информация и взаимното споделяне на опит с други инициативи трябва да са крайъгълен камък в усилията на ЕПГ за изпробване на нови иновационни модели. За целта е необходимо ЕПГ да се възползва от съществуващите най-добри практики и външен експертен опит, за да може да осъществи стремежа си да се превърне в институция еталон в областта на иновациите. Поради това е задължително при вземането на решения управителният съвет да се съобразява с вижданията и нуждите на активните участници в иновационния процес по места и в контекста на по-широката европейска рамка. Като възприема култура на откритост и външно участие, ЕПГ е в състояние активно да насърчава приемането и одобрението на иновациите от обществото като цяло.

За целта ЕПГ ще установи преки контакти с държавите-членки и с други заинтересовани страни на всеки един етап от иновационния процес, което ще има положителен ефект и за двете страни. За превръщането на този диалог и обмен на информация в по-системно начинание, подходящ инструмент за улесняването на интерактивна двупосочна комуникация би могло да бъде създаването на форум на заинтересованите страни на ЕПГ, който да обединява по-широк кръг от заинтересовани страни около хоризонтални въпроси.

Сред заинтересованите страни ще бъдат представители на национални и регионални органи, организации по интереси и отделни организации от икономическия сектор, висшето образование и научноизследователските среди, клъстерни организации, както и други заинтересовани страни от всички области на триъгълника на знанието.

Представителите на държавите членки се срещат в специален състав в рамките на форума на заинтересованите страни, за да се осигури подходяща комуникация и поток на информацията с ЕПГ и за да бъдат те информирани за постиженията на ЕПГ и ОЗИ, да им се дават насоки и да споделят опит с тях. Специалният състав от представители на държавите членки в рамките на форума на заинтересованите страни също осигурява полезни взаимодействия и взаимно допълване между дейностите на ЕПГ и ОЗИ и националните програми и инициативи, включително евентуално национално съфинансиране на дейностите на ОЗИ. Организацията на форума на заинтересованите страни е включена в изменения Регламент (ЕО) № 294/2008.

Освен това активната консултация на най-ранен етап с други институции на Съюза, по-специално със съответните служби на Комисията, ще спомогне за максимално увеличаване на полезните взаимодействия и за взаимното споделяне на опит с други инициативи на Съюза.

ЕИТ:

- ще създаде постоянен форум на заинтересованите страни на ЕИТ и специален състав на представителите на държавите членки с оглед улесняване на взаимодействието и взаимното споделяне на опит с по-широк кръг представители на сферата на иновациите от всички области на триъгълника на знанието, в това число националните и регионалните органи. В този контекст достъпната в интернет платформа може да помогне още повече за насърчаване на взаимодействието между участниците.
- ще използва редовно съществуващите асоциации на университети, стопански и научноизследователски организации, а така също кълъстерни организации като платформи за обмен на знания и разпространение на постигнатите резултати.
- ще създаде механизъм, като например годишна среща между ЕИТ, ОЗИ и съответните служби на Европейската комисия, за по-нататъшно улесняване на полезните взаимодействия между ЕИТ и ОЗИ от една страна, и други инициативи на Съюза от друга страна.

4. Оценка на финансовите нужди и източници на финансиране за 2014 — 2020 г.

4.1. Консолидиране на интелигентен модел за финансиране на ОЗИ

ЕИТ разработи оригинален модел за финансиране, който се основава на общите силни страни и ресурси на съществуващи водещи организации; финансирането по линия на ЕИТ действа като катализатор за стимулиране и обединяване на допълнителни финансови средства от широк кръг публични и частни партньори. На тази основа ЕИТ предоставя средно до 25 % от общия размер на средствата за финансиране на ОЗИ, като най-малко 75 % от общия бюджет на ОЗИ трябва да бъдат осигурени от източници извън ЕИТ. Към тях спадат собствените приходи и средства на партньорите на ОЗИ, а така също публично финансиране на национално, регионално и европейско равнище, по-специално — настоящите и бъдещите структурни фондове, както и рамковата програма за научни изследвания и иновации. В последния случай ОЗИ (или някои от техните партньори) кандидатстват за финансиране в съответствие със съответните правила на програмите и при равни условия с останалите кандидати. Финансовото участие на партньорите на ОЗИ не е изискване за „съфинансиране“ на безвъзмездни средства в класическия смисъл, а по-скоро предварително условие за минимално участие на съществуващите организации и за поемане на финансов ангажимент от тяхна страна спрямо ОЗИ. Този подход „отдолу-нагоре“ гарантира силна ангажираност от страна на партньорите на ОЗИ, насърчава инвестициите и стимулира структурни и организационни промени сред партньорите на ОЗИ и извън тях.

Опитът на първите ОЗИ показва, че промишленият сектор е финансово ангажиран с изпълнението на бизнес плановите на ОЗИ, както и че промишлените партньори осигуряват между 20 % и 30 % от общия годишен бюджет на ОЗИ.

Финансирането по линия на ЕИТ е предназначено само за „дейности на ОЗИ с добавена стойност“, които позволяват интегриране на политиките относно триъгълника на знанието (висше образование, научни изследвания и иновации) и партньорите в рамките на ОЗИ и между тях в съответствие с целите и приоритетите, заложили в бизнес плановите на ОЗИ. Това включва по-специално фундаменталните и приложни изследвания, иновациите, образованието, предприемачеството и проектите за създаване на собствен бизнес на ОЗИ, които допълват инвестициите във вече утвърдени дейности (например съществуващи научноизследователски проекти). Разходите за администрация, управление и координационна дейност на ОЗИ също следва да бъдат обхванати от финансовото участие на ЕИТ.

ОЗИ преминават през различни етапи на развитие, за които е характерен различен общ бюджет, преди да достигнат нормален ритъм на работа. Капацитетът на ОЗИ за усвояване на средства е сравнително ограничен в самото начало, но се развива значително през следващите години.

След първоначалния двугодишен етап на създаване бюджетите на ОЗИ следва да нарастват съществено и ОЗИ са в състояние да привлекат значителни нови средства от съществуващи и нови партньори в относително кратък срок. За натрупване на достатъчна критична маса и постигане на въздействие на европейско равнище годишните бюджети на ОЗИ ще възлязат на сума между 250 и 450 милиона евро при нормален ритъм на работа в зависимост от стратегията, партньорството и пазарния потенциал на всяка ОЗИ.

Въпреки че ОЗИ няма да бъдат напълно финансово независими от ЕИТ през първите години на дейност, те ще бъдат насърчавани да станат икономически дееспособни в средносрочен план; т.е. постепенно да намалят зависимостта си от предоставяните от ЕИТ финансови средства с цел по-нататъшното им укрепване и разрастване. ЕИТ ще продължи да предоставя финансови средства за някои дейности на ОЗИ с добавена стойност, по отношение на които инвестициите на ЕИТ носят голяма възвръщаемост, като образование, създаване на собствен бизнес, съвместно ползване на материално-техническа база, популяризиране и разпространение на резултатите.

Понастоящем финансирането на ОЗИ от страна на ЕИТ се извършва единствено посредством безвъзмездни средства. В следващата многогодишна финансова рамка (МФР 2014—2020 г.) е възможно да бъдат установени нови финансови механизми посредством дългови или капиталови инструменти. В ролята си на „инвеститор“ в ОЗИ ЕИТ ще следи отблизо тези промени и ще насърчава достъпа на ОЗИ до тях, за да могат да ги използват пълноценно, а ако е целесъобразно, ще улеснява и координира този достъп.

4.2. Бюджетни нужди на ЕИТ

Бюджетните нужди на ЕИТ за периода 2014 — 2020 г. възлизат на 2 711,4 милиона евро и се основават на три основни компонента: разходите, необходими за укрепване на съществуващите три ОЗИ, за постепенно създаване на нови ОЗИ, съответно през 2014 г., 2016 г. и 2018 г., а така също за дейности за разпространение на резултатите, популяризиране и административни разходи.

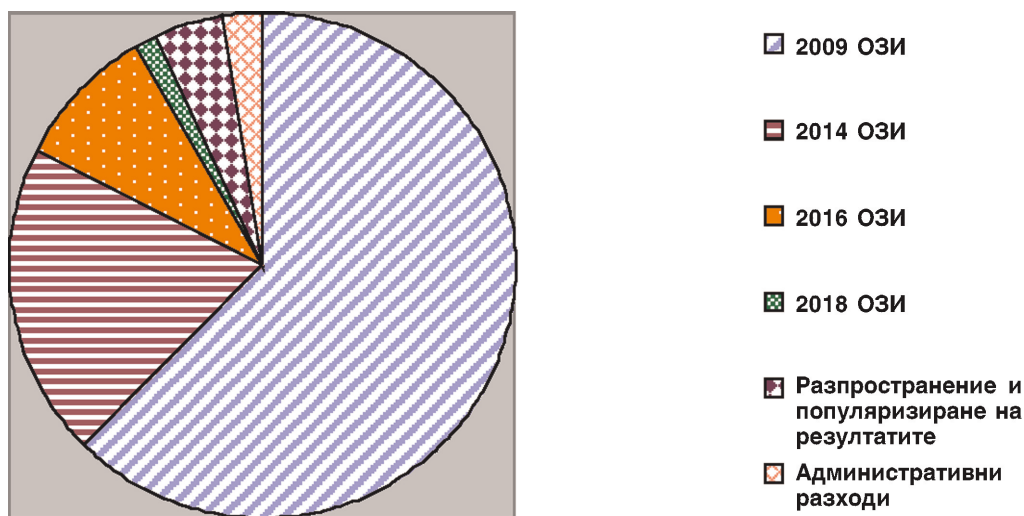
Около 1 695 милиона евро (62,5 % от общия бюджет на ЕИТ) са предвидени за финансиране на определените през 2009 г. ОЗИ, които вече са в нормален ритъм на работа; 542 милиона евро (20 %) са предвидени за втората вълна на ОЗИ, 249 милиона евро (9,2 %) - за третата вълна и 35 милиона евро (1,3 %) за последната вълна.

Така предвиденият за периода 2014—2020 г. бюджет на ЕИТ за ОЗИ се равнява на 2,5 милиарда евро (93 % от общия бюджет на ЕИТ за периода 2014—2020 г.). Очаква се посредством силния ефект на лоста от страна на ЕИТ ОЗИ да привлекат допълнително 7,5 милиарда евро от други публични и частни източници.

ЕИТ ще се включи също така в редица дейности за разпространение на резултатите и популяризиране, включително подкрепа за структурна мобилност в рамките на RIS, което значително ще засили въздействието от работата на института на територията на Европа. Освен това някои хоризонтални услуги за подпомагане и наблюдение ще осигурят добавена стойност за дейностите на ОЗИ и ще повишат ефективността им. При изпълнението и разработването на тези дейности ЕИТ ще трябва да следва стратегия, насочена към висок коефициент на ефективност, т.е. постигането на максимално въздействие посредством либерални механизми. Около 125 милиона евро (4,6 %) от бюджета на ЕИТ са необходими за изпълнението на тези дейности.

Доколкото ЕИТ има за задача да проучва нови модели за отворен достъп до иновации и опростяване на процедурите, това следва да се отрази в подхода му към администрацията. Централният офис на ЕИТ трябва да се отличава със стройна организация, която прилага стратегически подход за използване на експертен опит винаги, когато това е необходимо, без да се създават излишно тежки и постоянни структури. Административните разходи, които включват разходите за необходимия персонал, а така също административните, инфраструктурните и оперативните разходи, с течение на времето няма да надвишават 2,4 % от бюджета на ЕИТ. Част от административните разходи се поемат от Унгария, където е разположен централният офис, чрез предоставянето на безплатно офис пространство за дейността на института до края на 2030 г., както и чрез годишно финансово участие в размер на 1,5 милиона евро за разходи за персонал до края на 2015 г. На тази основа административните разходи следователно ще възлизат приблизително на 65 милиона евро за периода 2014 — 2020 г.

Графика 3: Разбивка на бюджетните нужди

През следващата МФР ЕИТ ще се финансира предимно чрез финансово участие от „Хоризонт 2020“, от който се очаква сума в размер на 2 711,4 милиона евро.

Информационен фиш 1: Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора**1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО**

Здравеопазването, демографските промени и благосъстоянието бяха определени за основни предизвикателства пред обществото, които ще бъдат разгледани в рамките на „Хоризонт 2020“. Общата цел на всяко действие в отговор на това предизвикателство трябва да бъде да се подобрява качеството на живот на европейските граждани от всички възрасти и да се поддържа икономическата устойчивост на системите на здравеопазването и социалните грижи в условията на нарастващи разходи, намаляващи човешките ресурси и очаквания от страна на гражданите да получават възможно най-добрите грижи.

Многобройните предизвикателства, свързани със секторите на здравеопазването и социалните грижи, са тясно свързани помежду си. Те обхващат както хроничните заболявания (сърдечносъдови заболявания, рак, диабет), наред с наднорменото тегло и затлъстяването, инфекциозните заболявания (ХИВ/СПИН, туберкулоза) и дегенеративните заболявания на нервната система (изострени от все по-застаряващото население), така и социалната изолация, пониженото благосъстояние, повишената зависимост на пациентите от институционални и неинституционални грижи и многократното излагане на действието на фактори на околната среда с неизвестни последици за здравето в дългосрочен план. Препятствията, с които се сблъскват внедряването, експлоатацията и разпространението на нови открития, продукти и услуги, пречат на ефективното справяне с тези предизвикателства.

В отговор на тези предизвикателства в „Хоризонт 2020“ беше набелязана целта „да се осигури по-добро здраве, качество на живот и общо благосъстояние за всички чрез осигуряването на подкрепа за научноизследователската и иновационната дейност. Тази дейност ще е съсредоточена върху поддържането и насърчаването на здравето през целия ни живот и профилактика на заболяванията; върху подобряването на нашата способност за излекуване, лечение и справяне с болестите и уврежданията; върху предоставянето на подкрепа за активен живот на възрастните хора, както и върху приноса към постигането на устойчиво развитие и ефикасен сектор за предоставяне на грижи, включително местни и регионални услуги и адаптиране на градовете и предлаганите в тях услуги с оглед на застаряващото население.“

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Създаването на общност на знание и иновации (ОЗИ) на тема „Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора“ ще спомогне за осъществяването на набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети във връзка с общественото предизвикателство „здравеопазване, демографски промени и благосъстояние“.

Тази тематична област е особено значима от гледна точка на обществото и на обществената политика. Въпросите, свързани със здравословния начин на живот и активния живот на възрастните хора, засягат почти всички сектори на живота и обществото и много често изискват регулаторни действия. Секторът на здравеопазването и социалните грижи е от голямо значение и от социално-икономическа гледна точка, тъй като е една от областите, за които се изразходват най-много средства (публични и частни) ⁽¹⁾ и при това той не само създава възможности за икономически и технологични иновации, но разполага и с голям потенциал за социални иновации. Застаряващото население е предизвикателство за обществените услуги и изисква например развитието и подобряването на местните услуги и градското адаптиране.

Социално-икономическото значение може да бъде допълнително подчертано от факта, че Европа има солидна фармацевтична промишленост и добре развити системи на здравеопазването и социалните грижи, които осигуряват работа на милиони хора в целия Съюз. Това е и един от най-големите сектори на високотехнологичното производство в Съюза. Потенциалът за растеж в тези области е много висок, тъй като застаряването на обществото означава увеличение на съвкупното търсене на продукти и услуги, свързани с предоставянето на грижи и осигуряването на независим живот.

Засегнати са и други отрасли, например туризмът. Застаряващото население се състои до голяма степен от поколение, свикнало и все още желаещо да пътува, при това с високи изисквания за качество, поради което нараства необходимостта от достъпни услуги (транспорт, хотели, развлечения и др.). Осигуряването на по-достъпни туристически услуги може да повиши конкурентоспособността на целия сектор и да насърчи още по-голямо приобщаване на застаряващото население.

Не на последно място Съюзът има световно призната научноизследователска дейност и образование в тази област. В много държави-членки съществуват отлична инфраструктура и институции за провеждане на научноизследователска дейност, които предоставят привлекателна база за участието на промишлеността в планираните дейности на ЕИТ.

Предизвикателствата, свързани със здравословния начин на живот, вадят за цяла Европа. Отговорите, които могат да бъдат предоставени от ОЗИ, изискват интензивно сътрудничество между отлични мултидисциплинарни и многосекторни екипи с участници от всички страни на триъгълника на знанието (висше образование, научни изследвания и иновации). Добавената стойност на ОЗИ ще се изразява в свързването на дейностите за иновации и висше образование с вече съществуващата отлична база за научни изследвания. По този начин общността ще наблегне по-специално върху

⁽¹⁾ Разходите за здравеопазване се различават в отделните държави. Делът в БВП варира от 1,1 до 9,7 %, а делът в общите публични разходи — от 4 % до над 18 %. В секторите, свързани със здравеопазването, се наблюдава интензивна НИРД: фармацевтичната промишленост и биотехнологиите далеч изпреварват всички останали сектори (15,9 %); интензивна НИРД има и в областта на медицинското оборудване и услуги (6,8 %).

учебните програми във висшето образование, развитието на нови умения (необходими например за разработването на технологии, както и за полагането на грижи за възрастните хора), засилването на предприемаческите аспекти с цел да насърчи работна сила с изявен предприемачески дух в тази област, и ще подкрепи разработването на нови продукти и услуги, като укрепи съществуващите вериги за създаване на стойност или дори създаде нови.

Примерите за потенциални продукти и услуги, които биха могли да бъдат създадени чрез ОЗИ, надхвърлят рамките на технологичните приложения (например приложения, които обработват, кодират, стандартизират и тълкуват данните в области като ракови и сърдечносъдови заболявания; или инструменти за оценка на риска и ранно откриване) и биха могли да доведат до социални иновации благодарение на нови идеи, които подобряват например управлението на начина на живот и на хранене, насърчават активния и независим живот в среда, съобразена с нуждите на възрастните хора, или поддържат икономически устойчиви системи за предоставяне на грижи.

Съсредоточена върху общите аспекти на европейските системи на здравеопазването и социалните грижи и върху предоставянето на подкрепа за активен живот на възрастните хора, работата на ОЗИ в тази тематична област ще включва също така засилено сътрудничество между големи и малки, по-специализирани, дружества за по-голям обмен на знания. Освен това специфичната добавена стойност, която създаването на ОЗИ би могло да осигури в тази област, би било създаването на иновативни партньорства на местно равнище, което е от особено значение в сектора на услугите.

Чрез своя комплексен подход към триъгълника на знанието, ОЗИ в областта на здравословния начин на живот и активния живот на възрастните хора следователно би се превърнала в ключов фактор, допринасящ за справяне с „европейския парадокс“: като добавя стойност към отличните позиции на Съюза в научно-изследователската дейност и като превръща това предимство в иновативни продукти и услуги, както и в нови бизнес възможности и пазари.

Основните рискове за успеха на ОЗИ по тази тема са свързани най-вече с необходимите, придружаващи създаването на иновации и политики, нормативни рамкови условия, които биха могли да налагат някои адаптирания, с които ОЗИ не възнамеряват да се заемат пряко⁽¹⁾. Ето защо е необходимо ОЗИ да осъществяват връзки с провеждани в момента дейности на европейско и национално равнище в областта на иновациите и създаването на политики по тези въпроси (вж. следващия раздел).

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Въпросите на здравеопазването и активния живот на възрастните хора са предмет на широка подкрепа от страна на редица инициативи на Съюза. Подобни инициативи обхващат широк кръг области на политиката в допълнение към здравния сектор, като икономиката, сигурността и околната среда. Поради това те косвено допринасят за набелязването в стратегия „Европа 2020“ цели, като НИРД/иновации, заетост и социално приобщаване.

ОЗИ на тема „Иновации за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора“ ще осъществява тясно сътрудничество с пилотното европейско партньорство за иновации (ЕПИ) за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве. Тя ще се съобрази с конкретните действия, представени в стратегическия план за иновации на ЕПИ, и ще допринесе за постигането на набелязаните в него цели. Общността ще изиграе допълваща роля посредством образоването и обучението на ключови действащи лица, но също така посредством предоставянето на уникална структурирана мрежа от специалисти, които са добре подготвени да набелязват рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията, които имат отражение върху сектора. В контекста на ЕПИ ОЗИ в тази област може да допринесе също така за инициативата за водещи пазари — електронно здравеопазване, чиято цел е пазарът да се стимулира за намирането на новаторски решения в областта на електронното здравеопазване чрез съсредоточаване на вниманието върху инструменти на политиката (стандартизация, системи за сертифициране и обществени поръчки).

Ще се насърчава също така координация с инициативата за съвместно планиране (ИСП) за насърчаване на научните изследвания във връзка с болестта на Алцхаймер и други дегенеративни заболявания на нервната система, както и с инициативите за съвместно планиране „По-дълъг и по-добър живот — потенциал и предизвикателства на демографските промени“ и „Здравословно хранене за здравословен живот“. ОЗИ в тази област ще ускори и улесни усвояването на върховите резултати от финансираната от публичния сектор научноизследователска дейност, обединена от тези ИСП, като по този начин ще се реши проблемът с раздробеността в сферата на иновациите.

ОЗИ ще разчита също така до голяма степен и ще се възползва от най-важните резултати от научни изследвания на Съвместната технологична инициатива за иновативни лекарства, както и на многобройните научноизследователски проекти по линия на рамковата програма, които работят в същата тематична област (като например програмата за научни изследвания в областта на здравеопазването или научноизследователската дейност в областта на ИКТ във връзка със здравеопазването и застаряването), за да засили трансфера на технологии и внедряването им на пазара благодарение на отлични предприемачи. По същия начин тя ще координира дейността си с работата на съвместната програма „Интелигентна заобикаляща среда“ и на Програмата за конкурентоспособност и иновации.

⁽¹⁾ Например по отношение на достъпа на пациентите до висококачествени лекарства, който се забавя поради законодателството за пускането на пазара на нови лекарствени продукти, в което се предвижда повече време за изпитвания и сертифициране, както и за определяне на цените и на реда и условията за възстановяване.

В заключение ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще наблегне върху трансдисциплинарни аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативни продукти и услуги, както и на образование, възпитаващо предприемачески дух.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общност на знанието и иновациите, чиято работа е съсредоточена върху по-широкия въпрос за иновациите за здравословен начин на живот и активен живот на възрастните хора, отговаря на критериите, предложени за избор на теми за ОЗИ:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (здраве и благосъстояние през целия живот за всички, като същевременно се поддържат икономически устойчиви системи за оставяне на грижи) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на трудовата заетост, иновациите, образованието и социалното приобщаване.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на Съюза в сферата на здравеопазването и социалните грижи, по-специално със съответните инициативи за съвместно планиране и с европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве.
- Тя може да се опре на солидна база за научни изследвания, както и на стабилен промишлен сектор, който ще бъде привлечен от ОЗИ. Тя е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажменти от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги.
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като ще се възползва от солидната научноизследователска база на Съюза и ще намери иновативни подходи за подобряване на качеството на живот на европейските граждани и за поддържане на икономическата устойчивост на системите на здравеопазването и социалните грижи.
- Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите бизнес проекти. Тя ще насърчава нови технологични разработки и социалните иновации.
- Тя има за цел да преодолее голямата разпокъсаност на целия сектор на здравеопазването и социалните грижи; и ще обедини критична маса от изключително талантиви представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера в целия сектор.
- Тя прилага системен подход и поради това изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като медицина, биология, психология, икономика, социология, демография и ИКТ.

Информационен фиш 2: Суровини ⁽¹⁾ — устойчиво развитие проучване, добив, преработка, рециклиране и заместване

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Съвременното общество е изцяло зависимо от достъпа до суровини. Наличието на суровини е от решаващо значение за ефективното функциониране на икономиката на Съюза. Тройната комбинация обаче — намаляване на изчерпаемите природни ресурси, непрекъснато растящ брой на световното население и бързо покачващо се равнище на потреблението в развиващите се страни — оказва все по-голям натиск върху запасите от суровини и природни ресурси на планетата. Тези фактори са сред изтъкваните причини за прогнозираното увеличаване на потреблението на природни ресурси през следващите десетилетия.

Както бе подчертано в пътната карта за ефективно използване на ресурсите и в „Хоризонт 2020“, трябва да се стремим да осигурим достъп до суровини, наличието и устойчивото потребление на суровини, необходими за европейската икономика и за удовлетворяване на нашето благосъстояние, като същевременно изградим икономика, която използва по-ефективно ресурсите и която задоволява потребностите на непрекъснато увеличаващото се население в екологичните граници на планета с ограничени ресурси.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Тази тематична област е особено значима от гледна точка на икономическото и общественото въздействие. Суровините са изключително важни за световната икономика и качеството на живот; повишаването на ефективното използване на ресурсите ще бъде от решаващо значение за осигуряването на растеж и работни места в Европа. То ще доведе до големи икономически възможности, ще подобри производителността, ще понижи разходите и ще засили конкурентоспособността.

⁽¹⁾ В настоящия информационен фиш ще се използва определението с по-тесен обхват „неенергийни, неселскостопански суровини“, за да се намали евентуално припокриване с вече съществуващи ОЗИ в областта на изменението на климата и енергетиката, както и с други бъдещи приоритетни области за ОЗИ, като например хранителните продукти.

Съюзът действително разполага с отлична научноизследователска дейност и с различни центрове за високи постижения, но въпреки това може да се направи много повече за извличането на полза от тях в тази приоритетна област. Общността на знанието и иновациите би била особено подходяща за тази цел.

Като синхронизира работата си с други дейности на Съюза, ОЗИ в тази област следва да се съсредоточи върху поощряването на платформа на знания и експертен опит в научното, техническото и практическото образование и научноизследователската дейност в следните области: устойчиво развит надземен, подземен, дълбоководен добив на полезни изкопаеми, добив на суровини в градски условия и от депа за отпадъци, управление на материалите, технологии за рециклиране, управление на материали след излизането им от употреба, заместване на материали и открита търговия, както и световно управление на суровини. Подобна платформа ще играе ролята на посредник и централна точка за обмен на информация за европейските центрове за високи постижения по тези свързани теми и ще управлява научноизследователска програма от стратегическо значение за промишлеността на Съюза. Поради тази причина, както и за да се постигне максимален ефект от действията и да се избегне всякакво дублиране с дейности на Съюза, включително тези на ЕПИ в областта на суровините, ОЗИ ще предостави необходимите допълнителни знания и умения в областта на човешкия капитал (посредством напр. обучения, образование) за иновативни пилотни действия в областта на технологиите (например демонстрационни съоръжения) за устойчиво земно и морско проучване, добив и преработката, ефективно използване на ресурсите, събиране, рециклиране, повторно използване и заместване.

В същото време общността би могла да включи цели, свързани с превръщането ѝ в пионер в технологиите, чрез създаването на пилотни схеми и системи за демонстрация на иновативни процеси и решения, включващи например използването на икономически изгодни и устойчиви алтернативни материали, включително материали на биологична основа от стратегическо значение за Съюза. Впоследствие общността ще е в състояние да доведе до разширяване на съществуващите пазари и до създаването на нови пазари, най-вече в областта на устойчивите проучвания, добив и преработка, управлението на материали чрез ефективно използване на ресурсите, технологиите за рециклиране и заместването на материали. Ще е необходимо да са направи оценка на въздействието и да се разработят иновативни и икономически ефективни мерки за адаптиране към климатичните промени и предотвратяване на риска за особено уязвимите местообитания, като например Арктика.

Създаването на ОЗИ в тази област ще е много важно за преодоляването на пречките, дължащи се на липсата на технологии. Техническите иновации са необходими за разработването на многобройни допълващи технологии, които биха могли да променят облика на традиционните вериги за създаване на стойност при минералите и суровините. Това е област, в която се изисква по-нататъшна работа за разработването на нови процеси, както и за бъдат оптимизирани и комерсиализирани съществуващите знания в тази област. Прилаганият от ОЗИ предприемачески подход ще бъде особено подходящ за справяне с този проблем.

Друга добавена стойност на ОЗИ в областта на суровините е приносът на общността за преодоляване на ограничените възможности за създаване на професионални контакти, характерни за този сектор. Действително, силно различаващото се естество на различните засегнати научноизследователски области означава, че са ограничени възможностите за срещи между изследователи от различните тематични области и за извличане на ползи от споделянето на идеи и сътрудничеството, необходими за насърчване на икономически ефективни, нисковъглеродни и екологосъобразни решения. Създаването на професионални контакти в рамките на ОЗИ, обединяването на заинтересовани страни от трите страни на триъгълника на знанието по продължението на цялата верига за създаване на стойност биха допринесли за преодоляването на тази слабост. Това ще даде възможност както за засилване на трансфера на технологии, знания и ноу-хау, така и за предоставяне на изследователите, студентите и предприемачите на знанията и уменията, необходими им, за да създават новаторски решения и да ги превръщат в нови бизнес възможности.

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Съюзът счита тази приоритетна област за едно от големите предизвикателства. ОЗИ би допринесла за „Хоризонт 2020“, а именно за справяне с общественото предизвикателство, свързано с устойчивата доставка на суровини и ресурсната ефективност. Тя би допринесла за предложената ЕПИ в областта на суровините. ЕПИ в областта на суровините ще осигури цялостни рамки, улесняващи съгласуваност и полезни взаимодействия между съществуващи инструменти и политики в областта на научните изследвания и иновациите, насочени към търсенето и предлагането в тази област. Тези рамки ще обхващат съсредоточени върху технологиите дейности, както и определянето на рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията, които дават отражение върху иновациите в даден сектор или предизвикателство. ОЗИ в тази област би изиграла допълваща роля посредством образоването на ключови действащи лица, но също така посредством предоставянето на уникална структурирана мрежа от специалисти. Тя би предоставила солидна основа за предоставянето на подкрепа на други свързани с иновациите действия, които ще бъдат проведени в рамките на ЕПИ и чийто успех зависи най-вече от човешките ресурси.

Общността ще се намира също така в добра позиция за предоставянето на подкрепа на ЕПИ при определянето на рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката, нормативната уредба или стандартизацията, които дават отражение върху сектора. ОЗИ би разчитала също така до голяма степен и би се възползвала от резултатите на занимаващите се с тази тема многобройни научноизследователски проекти по Седмата рамкова програма, по-специално проектите, финансирани в рамките на темите „Нанонауки, нанотехнологии, материали и нови производствени технологии“ и „Околна среда“.

По подобен начин общността ще използва като основа проектите за въвеждане на пазара на екоиновациите по линия на Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), в които рециклирането на материалите е сред приоритетните области. Този опит ще продължи с „Хоризонт 2020“ в контекста на обществените предизвикателства и действията във връзка с климата, околната среда, ресурсната ефективност и суровините.

В допълнение към това ще се търсят полезни взаимодействия с Европейската мрежа за компетенции в областта на редкоземните елементи, предназначена за особено важните суровини, наричани редкоземни елементи.

ОЗИ в тази област би се стремил да допълва и полезно да взаимодейства с тези дейности и следва да се съсредоточи върху трансдисциплинарни аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативните продукти и услуги, както и на образованието, възпитаващо в предприемачески дух.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била ОЗИ в тази област. Тя отговаря също така на критериите за избор на теми за ОЗИ, предложени в СИП:

- Общността е насочена към голямо икономическо и обществено предизвикателство, пред което е изправена Европа (необходимостта от разработване на новаторски решения за икономически ефективно, нисковъглеродно и екологосъобразно проучване, добив, преработка, използване, повторно използване, рециклиране на суровини и управлението им след излизане от употреба) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на климата и енергията, трудовата заетост, иновациите и образованието.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на Съюза в областта на суровините, по специално с ЕПИ в областта на суровините.
- Тя е в състояние да привлече инвестиции от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги, най-вече за устойчив добив и преработка, управление на материали, технологии за рециклиране и заместване на суровини и материали.
- Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите бизнес проекти. Тя предлага, по-специално, възможности за създаването на социална стойност, като полага усилия за постигане на набелязаната цел за устойчиво развитие през целия жизнен цикъл на продукта — по-ефективно използване на суровините и по-ефикасното им рециклиране и възстановяване.
- Тя включва силен образователен елемент, който отсъства при други инициативи, и ще обедини критична маса от талантиви представители на сферата на научните изследвания и иновациите.
- Тя изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като геология, икономика, науките за околната среда, химия, механика и много промишлени сектори (строителство, автомобилостроене, авиационно-космическа промишленост, машиностроене и оборудване, възобновяеми енергийни източници).
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като Европа има солидна научноизследователска база, но постига слаби резултати по отношение на иновациите в тази област. Тя предлага възможности за иновации в областта на устойчивия добив на полезни изкопаеми и управлението на материали. Заместването и рециклирането могат да насърчат по-нататъшни промени в сектора и да засилят инвестиционните дейности чрез създаването на нови продукти и услуги, както и на нови подходи по отношение на веригата за снабдяване.

Информационен фиш 3: Храна за бъдещето — устойчиво развита продоволствена верига от ресурсите до потребителите

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Продоволствената верига в световен мащаб е изправена пред сложен набор от предизвикателства.

По отношение на търсенето нарастващият брой на населението в света и растящият жизнен стандарт (особено в бързо развиващите се икономики) водят до търсене на по-разнообразен и качествен хранителен режим, за който се изисква допълнително производство на храни. В резултат на това Организацията на обединените нации предвижда търсенето на храни да нарасне с около 70 % до 2050 г.⁽¹⁾ В същото време бързото разрастване на биоенергийния сектор засилва още повече търсенето на странични продукти, получени при производството на храни.

По отношение на предлагането глобалното изменение на климата ще засили натиска върху производството и снабдяването с храни. При това много системи за производство на храни в света не са устойчиво развити. Ако не бъдат предприети действия за промяна, световна продоволствена система ще продължи да оказва пагубно влияние върху околната среда и да застрашава световния капацитет за производство на храни в бъдеще.

⁽¹⁾ Организация на ООН по прехраната и земеделието (ФАО), 2009. „Световното селско стопанство до 2050 г.“ (Global agriculture towards 2050).

Тези проблеми трябва да бъдат разглеждани по-специално във връзка с потребителските нагласи, загриженост и поведение, тъй като производството зависи от потребителите и пазарите. През последните две десетилетия потреблението на храни се сблъсква с все по-драстични проблеми. Потребителите търсят достъпни като цена, разнообразни, висококачествени и лесни за консумиране хранителни продукти, които отговарят на вкусовете и нуждите им. Загрижеността относно различни въпроси — от безопасността на храните и опазването на околната среда до съображения от етичен характер, като справедливите търговски практики или хуманното отношение към животните — постоянно нараства и води до все по-често настояване за политически действия от страна на групи на потребителите. На последно място, хранителните навици (включително разхищението на храна) могат да дадат силно отражение върху здравето и благосъстоянието на потребителите, както и върху първичното производство и околната среда.

„Хоризонт 2020“ обръща специално внимание на тези сложни проблеми и набелязва предизвикателствата, свързани с този отрасъл: „Предизвикателството е да се осигурят доставки на безопасни и висококачествени храни и продукти на биологична основа и да се гарантира устойчиво управление на биологичните ресурси, което допринася за развитието както на селските, така и на крайбрежните райони и за конкурентоспособността на европейската биопромишленост, като същевременно се съхранят наземните и морските екосистеми и бъде постигнато намаляване на зависимостта от изкопаеми горива, смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към тях, както и насърчаване на нулево количество отпадъци и ефективност на ресурсите“.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

ОЗИ в областта на устойчиво развита продоволствена верига ще спомогне за осъществяването на набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети, най-вече във връзка с общественото предизвикателство „продоволствена сигурност, устойчиво земеделие и горско стопанство, мореплавателски, морски и вътрешноводни изследвания и биоикономика“.

Тази тематична област е особено значима от гледна точка на икономическото и общественото въздействие. Въпросите, свързани с безопасността на храните и продоволствената сигурност, засягат почти всички отрасли на икономиката и обществото и много често изискват регулаторни действия.

Хранителната промишленост е най-големият производствен отрасъл в Европа и играе съществена роля за икономическото развитие и на други европейски отрасли. Въпреки значителната ѝ роля конкурентоспособността на европейската хранително-вкусова промишленост е поставена под въпрос. През последното десетилетие делът на Европа на световния пазар е намалял от 25 % на 21 % под конкурентния натиск на бързо развиващи се икономики като Китай, Индия и Бразилия. За да промени тази тенденция, европейската хранително-вкусова промишленост, която все по-често е неспособна да се конкурира само на базата на цените, трябва да е в състояние да добави стойност чрез създаването на по-здравословни и устойчиво развити продукти, чието производство ефективно използва ресурсите.

Необходими са действия, за да се осигури гъвкава към климата и устойчиво развита световна продоволствена система, като в същото време се задоволява нарастващото търсене на храни и се спазват ограниченията, наложени от наличните земи и намаляващите рибни запаси, защитата на природната среда и опазването на човешкото здраве.

Вниманието на ОЗИ в тази област ще се съсредоточи върху продоволствената верига. Подобно съсредоточаване на вниманието се вписва особено добре в цялостния подход на ОЗИ. То включва владянето на ресурси в самото начало на веригата (торове и др.), производството на храни, преработката, опаковането и дистрибуцията; и завършва с потребителите, които могат да бъдат специален приоритет за ОЗИ (намаляване на хранителните отпадъци, здравословно хранене и др.). Целта е да се осигури по-ефективна и ефективна организация на продоволствената верига, като същевременно се подобрят устойчивото развитие и възможностите за проследяване по всички брънки на веригата.

Справянето с проблемите по продоволствената верига с помощта на ОЗИ ще даде възможност да се преодолеят не само някои от най-големите икономически и важни за обществото предизвикателства, пред които е изправена Европа, но и да се привлекат инвестиции и дългосрочни ангажменти от страна на стопанския сектор — най-вече при внедряването на нови и иновативни технологии, процеси и знания, с които се цели увеличаване на устойчиво развито производство, преработка, опаковане и дистрибуция на храни, намаляване на хранителните отпадъци и насърчаване на по-здравословно хранене. Благодарение на прилагания от нея комплексен подход ОЗИ в тази област ще е в състояние да повлияе на промишлеността да се съсредоточи в по-голяма степен върху иновации, насочени към потребителите, като по този начин действа в полза на здравето на потребителите и качеството на живота. Този подход има потенциал за създаване на нови бизнес модели и пазарни стратегии, съсредоточени върху нуждите на потребителите и тенденциите — той ще разчита на повишена осведоменост за хранителната верига, която може да обвърже иновациите и технологичните възможности с интересите на потребителите и с това да разкрие нови стопански възможности.

ОЗИ в тази област ще бъде от голямо значение за преодоляване на голямата разпокъсаност по цялата продоволствена верига. Тя ще обедини критична маса от изключително талантливи представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера по цялото продължение на веригата. Всички звена на веригата (първичен сектор, хранително производство, предприятия за преработка на храни, търговци на дребно, мрежи за обществено хранене и не на последно място потребителите) са неразривно свързани помежду си за планирането на бъдещи иновации. ОЗИ ще предостави необходимия системен и трансдисциплинарен подход за справяне с тези проблеми.

Най-голямата добавена стойност на ОЗИ в тази област ще бъде отредената ѝ задача за справяне със съществуващия в момента недостиг на умения и човешки ресурси. В момента може би половината от европейските промишлени отрасли, занимаващи се с производството на храни и напитки, се сблъскват с недостиг на научни кадри и квалифициран персонал. Това е пречка за иновациите в този сектор. Чрез интегриране на образованието с другите страни на триъгълника на знанието ОЗИ ще се заеме с решаването на този проблем. В същото време общността ще предостави възможност за насърчаване на образовани и предприемчиви хора, способни да създават иновативни технологии и предприятия. Съсредоточаването върху предприемаческия дух ще бъде от голямо значение за хранителната промишленост, за която е характерен голям брой МСП.

Основните рискове за успеха на ОЗИ по тази тема са свързани най-вече с необходимите рамкови условия за създаването на иновации, които не попадат пряко в дейността на ОЗИ. За засилване на устойчивото развитие по продължение на цялата продоволствена верига може да се наложат някои промени в правилата, например с цел да се усвоят разходите за производството на храни. Ето защо е необходимо ОЗИ да осъществява връзки с провеждани в момента дейности на европейско и национално равнище в областта на иновациите и разработването на съответните политики (вж. следващия раздел).

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Съюзът работи активно в тази област. Създаването на ОЗИ би допринесло за справяне с набелязаното в „Хоризонт 2020“ обществено предизвикателство „продоволствена сигурност, устойчиво земеделие и горско стопанство, мореплавателски, морски и вътрешноводни изследвания и биоикономика“. По-специално общността би си сътрудничила с предложеното европейско партньорство за иновации (ЕПИ) „Селскостопанска производителност и устойчивост“. Докато подобно партньорство ще постави ударението върху скъсяването на дистанцията между върховите постижения на научноизследователската дейност и практическите иновации, ОЗИ би създала по-специално взаимно допълване при образоването на ключови действащи лица, като предприемачите и потребителите. Необходима е координация и с инициативата за съвместно планиране „Селско стопанство, продоволствена сигурност и изменение на климата“, която ще обедини научноизследователските усилия на национално равнище, за да интегрира адаптирането към изменението на климата и смекчаването на последиците от него, както и продоволствената сигурност в селското стопанство, горското стопанство и земеползването.

Европейският фонд за морско дело и рибарство ще насърчава устойчивото развитие в екологичен и обществен план на рибарството и аквакултурите, като по този начин подчертава нуждата от техническо развитие, съчетано с нови предприемачески умения в тези области в съответствие с промените в поведението на потребителите, и предоставя възможности за полезно взаимодействие. Възможна ще е координация и с наскоро лансираните инициативи за съвместно планиране „Здравословна храна за здравословен живот“ и „Обединяване на провежданите в Европа научни изследвания в областта на климата“, както и с европейските технологични платформи в сходни области (по-специално платформата „Храна за живот“) или многобройни проекти по линия на Седмата рамкова програма. По подобен начин общността ще използва като основа проектите за въвеждане на пазара на екоиновациите по линия на Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), в които храните и напитките са сред приоритетните области. Този опит ще продължи с „Хоризонт 2020“ в контекста на обществените предизвикателства и действията във връзка с климата, околната среда, ресурсната ефективност и суровините.

ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще наблегне върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативни продукти и услуги, на образование, възпитаващо на предприемачески дух, както и на проблеми на потребителите.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Най-подходяща за справяне с описаните по-горе предизвикателства е ОЗИ, съсредоточена върху продоволствената верига. Тя отговаря също така на предложените критерии за избор на теми за ОЗИ:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (необходимостта от осигуряване на гъвкава и устойчиво развита продоволствена система, като в същото време се задоволява нарастващото търсене на храни при спазване на ограниченията, наложени от наличните земи, защитата на природната среда и опазването на човешкото здраве) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на климата и енергията, трудовата заетост, иновациите и образованието.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на Съюза в хранително-вкусовата промишленост, по-специално с европейското партньорство за иновации „Селскостопанска производителност и устойчивост“.
- Тя е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажменти от страна на предприятията и предлага възможности за различни нови продукти и услуги, най-вече при внедряването на нови и иновативни технологии, процеси и знания, с които се цели увеличаване на устойчиво развито производство, преработка, опаковане и дистрибуция на храни, намаляване на хранителните отпадъци и насърчаване на по-здравословно хранене и по-здравео население.
- Тя създава устойчиво и системно въздействие, което се измерва с броя на обучените нови предприемачи, както и с броя на новите технологии и новите бизнес проекти. Тя ще насърчава нови технологични разработки, както и по-ефикасни и устойчиво развита системи за производство.

- Тя има за цел да преодолее голямата разпокъсаност на цялата продоволствена верига; да насърчи възможностите за проследяване; и ще обедини критична маса от изключително талантиви представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера по цялото продължение на веригата.
- Поради това тя изисква работа на трансдисциплинарно равнище, която включва различни области на познанието, като агрономия, екология, биология, химия, хранене и социална икономика.
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като ще намери иновативни подходи за осигуряване на по-устойчиво развита и по-ефикасна верига на доставки и за подобряване на продоволствената сигурност.

Информационен фиш 4: Производство с добавена стойност

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Едно от основните предизвикателства, набелязани в Европейската програма за иновации, което трябва да бъде разгледано и в рамките на „Хоризонт 2020“, е конкурентоспособността на държавите-членки на Съюза на световния пазар. Един от секторите, в които проблемът е особено наболял, е производството.

Производството в европейските държави е подложено на голям натиск: все по-силната конкуренция от страна на други развити икономики, ниските производствени разходи в развиващите се страни и недостигът на суровини оказват натиск върху европейските производствени предприятия. Успоредно с това са налице допълнителни фактори, които налагат промяна в производствения сектор: новите пазарни нужди и обществени потребности, бързият напредък на науката и технологиите, изискванията за опазване и устойчиво развитие на околната среда.

Едно от възможните решения за справяне с тези предизвикателства е развитието на промишлен сектор с „производство с висока стойност (или с добавена стойност)“. Това понятие описва интегрирана система, включваща целия цикъл на производството, разпространението и преработването на стоки и продукти/услуги след края на жизнения им цикъл, която използва система за иновации, насочена към потребителите/клиентите. Вместо да се конкурират предимно с цените, „производителите на добавена стойност“ произвеждат стойност, като доставят иновативен продукт/услуга, прилагат отлични бизнес процеси, постигат бързо разпознаване на търговската марка и/или допринасят за устойчивото развитие на обществото.

Производственият сектор е от голямо икономическо, социално и екологично значение. През 2010 г. той съставляваше 15,4 % от БВП на Съюза и осигуряваше над 33 млн. работни места. Този процент нараства до 37 %, ако бъдат включени производството на електроенергия, строителството и свързаните с тях бизнес услуги. В същото време с производството са свързани около 25 % от отпадъците, 23 % от емисиите на парникови газове и 26 % от емисиите на азотни оксиди (NOx) в Европа.

Като се има предвид всичко това, е повече от ясно, че общите цели в областта на производството трябва да бъдат повишаване на конкурентоспособността на Европа на световния пазар, както и разработване на по-устойчиво развити и екологосъобразни производствени процеси.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

ОЗИ в областта на производството с добавена стойност ще спомогне за изпълнението на приоритетите, набелязани в „Хоризонт 2020“, за усъвършенстване на производството и преработката, както и на конкретната цел на програмата — „превърщането на днешните промишлени форми на производство в междутраслови производствени и преработвателни технологии, които изискват по-интензивно използване на знания и които са устойчиво развити и с ниски нива на въглеродни емисии, за създаването на иновативни продукти, процеси и услуги“.

Общността ще е в състояние да привлече инвестиции и дългосрочни ангажменти от страна на стопанския сектор, както и да разшири и създаде нови пазари. По-специално, би могла да й бъде отредена задача да подпомага действията, набелязани в стратегическата програма за научни изследвания на Европейската технологична платформа (ETP) „Производство“:

- Екодизайн
- разработване на продукти и услуги с добавена стойност;
- разработване на нови бизнес модели;
- разработване на усъвършенствани производствени и технологични процеси;
- нови науки и технологии в областта на производството;
- преобразуване на съществуващи научноизследователски и образователни инфраструктури с цел подпомагане на производство от световна класа.

При подкрепата за разработване на нови продукти, услуги, бизнес модели и производствени процеси ударението трябва да бъде поставено върху устойчиво развитие и екоиновациите, с намаляване на неефективното потребление на ресурси и енергия, максимално увеличаване на положителното въздействие върху околната среда и принос за трайно положително икономическо и социално въздействие. По-конкретно, подобен подход за чисто производство предполага процеси и машини с ефективно потребление на енергия и суровини, използването на възобновяеми енергийни източници и/или прилагането на интелигентно управление на енергията, което ще доведе до значително намаляване на отпадъците и понижаване на емисиите. Като способства за развитието и внедряването на по-устойчиво развито и конкурентоспособно производство с ефективно използване на ресурси, ОЗИ би била в състояние да доведе до промяна в поведението на промишления сектор и на потребителите и да предизвика въздействие на системно ниво.

ОЗИ в областта на производството с добавена стойност би могла също така да играе много важна роля и да оказва голямо въздействие на регионално равнище: насърчаване на взаимосвързани регионални клъстери с трансфери и сътрудничество на местно равнище, развитие на квалификация в авангардни производствени технологии и разработване на високи постижения в производствените технологии — това биха могли да са основните мисии на ОЗИ на регионално ниво. В тази връзка специално внимание би могло да се отдели на по-силно засегнати райони със западащ производствен капацитет, както и на МСП.

Едно от основните предизвикателства за осъществяване на горепосочените цели е наличието на висококвалифицирана работна ръка, която отговаря на нуждите като качество и количество. Поради това ОЗИ ще има изключително важна роля за промяна на образователните системи в тази област. Чрез създаването на по-тесни връзки между търсещите умения и предоставящите обучения ОЗИ ще насърчава съвместни следдипломни степени, следдипломни професионални обучения и производствени курсове „в реални условия“.

Изграждането на капацитет също ще бъде възлов елемент в работата на ОЗИ в областта на производството с добавена стойност. Това се отнася не само до осигуряването на висококвалифицирана работна сила, но и до възможността ОЗИ да бъде създадена като форум за взаимодействие и насърчаване на междудисциплинарни умения и компетентности, най-вече за съчетаването на многобройни главни базови технологии, както бе предложено от групата на високо равнище по въпросите на главните базови технологии (ГБТ) ⁽¹⁾.

ОЗИ в тази област ще разполага с възможността да обедини различни участници и заинтересовани страни в този крайно трансдисциплинарен сектор, включително ключови предшествашки и следващи звена по веригата за създаване на стойност. Към тях спада преработвателната промишленост (напр. стомана или химикали), която е непосредствено свързана с веригата на стойността при производство с добавена стойност.

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

ОЗИ като описаната по-горе би допълвала редица други инициативи на Съюза, както и инициативи на равнището на държавите-членки и промишлените асоциации.

Освен с вече споменатата Европейската технологична платформа „Производство“ общността би могла да установи връзки и с Европейската технологична платформа за интегриране на интелигентни системи, както и със съвместната технологична инициатива за вградени компютърни системи. Публично-частното партньорство „Фабрики на бъдещето“ и други такива партньорства, които потенциално ще бъдат инициирани по линия на „Хоризонт 2020“ в тази тематична област, както и някои проекти за рамкови програми също биха били естествени партньори за сътрудничество. ОЗИ ще вземе под внимание научноизследователските приоритети и планове за действие, набелязани в рамките на европейските технологични платформи, както и научноизследователската дейност, проведена до момента в тази област по линия на проектите на съвместната технологична инициатива, публично-частното партньорство и рамковата програма.

По подобен начин общността ще използва като основа проектите за въвеждане на пазара на екоиновациите по линия на Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ), в които е натрупан опит в областта на по-устойчиво развитото производство. Този опит ще продължи с „Хоризонт 2020“ в контекста на обществените предизвикателства и действията във връзка с климата, околната среда, ресурсната ефективност и суровините. Може да се помисли и за полезни взаимодействия с пилотната програма Проверка на екологичните технологии, която има за цел да насърчава екологични технологии с висока стойност чрез независима проверка на работата им.

ОЗИ в областта на производството с добавена стойност би могла да служи и като свързващо звено за ползотворно взаимодействие с Европейския съвет за технологии и научни изследвания в съответствие с препоръките на групата на високо равнище по въпросите на главните базови технологии за насърчаване на високите постижения в областта на технологичните изследвания и иновациите.

ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като работата ѝ ще бъде съсредоточена върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието, като специално внимание ще се обръща на образование, възпитаващо предприемачески дух.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/index_en.htm

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била ОЗИ, която се стреми да приобщи всички заинтересовани страни в производството и която отделя специално внимание на промяна в образованието в тази област. Тя отговаря също така на критериите за избор на теми за ОЗИ, предложени в СИП:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство, пред което е изправена Европа (да се повиши конкурентоспособността на държавите-членки на Съюза на световния пазар и да се спомогне за разработването на по-устойчиво развит и екологосъобразен производствен процес) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ за интелигентен и устойчив растеж.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на Съюза в тази област.
- Тя е в състояние да привлече и да се опре върху стабилен промишлен сектор.
- Тя предлага възможности за различни нови продукти, услуги и бизнес модели и — най-важното — ще е добре подготвена да посрещне спешната нужда от квалифицирани лица в сектора.
- Тя прилага системен подход и поради това изисква работа на трансдисциплинарно равнище, както и разработването на нови образователни програми, които преминават отвъд границите на отделните дисциплини.
- Тя ще обедини критична маса от талантиви представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера по цялата верига на стойността, които иначе не биха работили заедно.
- Тя ще търси решения на европейския парадокс, тъй като ще извлече полза от солидната научноизследователска база на Съюза и ще намери иновативни подходи за изграждането на по-конкурентоспособен и устойчиво развит производствен сектор с ефективно използване на ресурси.

Информационен фиш 5: Градска мобилност

1. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Темата за интелигентен, екологосъобразен и интегриран транспорт бе определена като едно от основните обществени предизвикателства, на които ще се търси отговор в рамките на „Хоризонт 2020“. В Бялата книга за транспорта за 2011 г. също се подчертава колко е важно предприемането на действия в тази област през следващото десетилетие. Градската мобилност е задача, която се свързва със сериозни предизвикателства. Тя засяга редица теми, като транспорт (в т.ч. нови понятия във връзка с мобилността; организация на транспорта; логистика; безопасност и сигурност на транспортните системи), екологични въпроси (намаляване на емисиите на парникови газове, замърсяване на въздуха и шум), градоустройство (нови концепции за доближаване на местоработата до местоживеенето), и оказва значимо икономическо и социално въздействие (създаване на нови предприятия, заетост, социално приобщаване, стратегии в областта на жилищното настаняване и географското положение). Основната цел е да се подобри качеството на живот на европейските граждани, все по-голям брой от които живеят в големи градски агломерации, в които се формира основният дял от европейския икономически продукт.⁽¹⁾

Устойчива градска мобилност може да бъде постигната единствено ако се осъществи истински пробив в областта на иновациите, който да доведе до по-екологосъобразни, по-приобщаващи, по-безопасни и по-интелигентни решения. Неуспехът да се постигне това ще доведе до високи социални, екологични и стопански разходи в дългосрочен план. Същевременно новите иновационни концепции за мобилност — по-специално в случаите, когато е наложителна замената на личните превозни средства с обществени и колективни превозни средства — следва да бъдат възприети от гражданите. Предизвикването на поведенчески промени, без това да бъде в ущърб на качеството на живот и на разходите за живот в градските райони, ще бъде едно от водещите предизвикателства в тази област.

2. ЗНАЧЕНИЕ И ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Основната цел на ОЗИ по отношение на градската мобилност ще бъде да осигури по-екологосъобразна, по-приобщаваща, по-безопасна и по-интелигентна система за градска мобилност.

Както бе очертано по-горе, темата е особено значима от гледна точка на обществото и обществената политика. Тя е изключително важна и от социално-икономическа гледна точка, тъй като засяга икономически сектори с голямо значение за БВП и за трудовата заетост, като автомобилостроенето или строителството. Градската мобилност освен това е свързана със стратегиите за опазване на околната среда и представлява неразделна част от политиките в областта на социалното приобщаване, географското положение, жилищното настаняване и оформлението на градската среда.

⁽¹⁾ Повече от 70 % от европейците живеят в градски зони, които съставляват над 25 % от територията на ЕС. Около 85 % от БВП на ЕС се произвежда в градовете. Очаква се делът на урбанизацията в Европа да нарасне на около 83 % до 2050 г.

ОЗИ в областта на градската мобилност едновременно съответства на приоритетите, определени по „Хоризонт 2020“, и на целите на стратегията „Европа 2020“ за постигане на по-интелигентно, по-устойчиво, нисковъглеродно и приобщаващо градско развитие. ОЗИ в тази тематична област би могла да допринесе за всяка от целите на стратегията „Европа 2020“, например чрез насърчаването на решения, съобразени с изискванията за опазване на околната среда, интелигентни ИКТ системи за управление на трафика и предоставяне на по-ефикасни и достъпни транспортни услуги.

Тъй като градската мобилност по същество има характер на система, ОЗИ в тази област би могла да предложи много възможности за иновации по веригата на иновациите, като например разработването на мултимодални транспортни системи, както и по-интелигентни и по-трайни транспортни решения.

ОЗИ в областта на градската мобилност би могла да се опре на солидна технологична и промишлена база и да предложи потенциал за нови продукти и услуги ⁽¹⁾, по-специално в сферата на устойчивото планиране и екоиндустриите.

Освен това разработването на иновативни модели за градска мобилност ще може да извлече реални ползи от силното политическо внимание и подкрепа, с които се ползва този тематичен приоритет. Наред с това тези иновативни градски модели могат да окажат въздействие в световен мащаб, ако намерят практическо приложение като най-добри практики и при бурно разрастващите се градски агломерации в други части на света, особено в Африка, Азия и Латинска Америка.

ОЗИ в тази област ще постави градската мобилност и планирането на градския транспорт в по-широк контекст на устойчивото градско планиране и устройство в местен и регионален мащаб. Поради тази причина ОЗИ ще имат предимството да работят в мултидисциплинарна и междусекторна област и да допринесат за преодоляване на сегашните равнища на организационна раздробеност в сектора. Тя би създала възможност за установяване на потъсно сътрудничество между органите на публичната власт (предимно на местно и регионално равнище), местните сдружения и частния сектор (като например проектантите и строителните предприемачи), научноизследователските институти и университетите (интегриране на триъгълника на знанието).

Обединяването на усилията на партньори от световна класа в нови конфигурации ще даде възможност на ОЗИ в областта на градската мобилност да оптимизират наличните ресурси и да се възползват от новите бизнес възможности, които се създават чрез тези нови вериги за създаване на стойност.

Вниманието на ОЗИ в областта на градската мобилност ще се съсредоточи върху онези дейности на иновационния триъгълник, които могат да ползват допълнителна подкрепа от страна на Съюза, оказвана по-конкретно чрез ЕИТ. В действителност най-голямата добавена стойност на евентуална ОЗИ в тази област ще дойде от нейната роля за интегрирането на трите страни на триъгълника на знанието и за цялостна промяна в механизмите на сътрудничество между различните участници в иновационния процес. По същия начин вниманието, което ОЗИ ще отдели на ролята на човешкия фактор в иновациите, отнеждайки на студентите, изследователите и предприемачите централно място в усилията на ОЗИ, ще бъде от съществено значение, за да може да се отговори на описаните по-горе предизвикателства. Ето защо сериозно внимание ще бъде обърнато на образованието/обучението, предприемачеството и внедряването на резултатите, например чрез развитие на уменията и познанията на специалистите в областта на градския транспорт от местната и регионалната администрация (обучение през целия живот/програми за обмен на персонал/професионално обучение), чрез предлагане на специални университетски програми в областта на градската мобилност (летни училища/схеми за обмен), чрез подкрепа за успешното внедряване на новаторски транспортни концепции на пазара (подкрепа за свързани и новосъздадени предприятия от университетите и изследователските институции и др.).

Освен това в рамките на ОЗИ, работеща основно по тази тема, би могла да се доразвие и затвърди концепцията за съвместно ползване, тъй като тази тематична област очевидно се отличава със силно изразено местно и регионално измерение.

3. ПОЛЕЗНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ВЗАИМНО ДОПЪЛВАНЕ СЪС СЪЩЕСТВУВАЩИ ИНИЦИАТИВИ

Въпросите, свързани с мобилността, се ползват със силна подкрепа от страна на редица инициативи на Съюза. Съюзът работи активно в тази област.

Връзки с други дейности на Съюза съществуват и се предвижда да бъдат активизирани. ОЗИ в областта на градската мобилност ще вземе предвид дейностите, провеждани в рамките на плана за действие за градска мобилност и плана за действие относно интелигентна система за транспорт.

По-специално тя ще работи в сътрудничество с планираните европейски инициативи по темата за интелигентните градове и общности, която застъпва въпросите на енергийната ефективност, ИКТ и градския транспорт.

⁽¹⁾ Някои примери за нови потенциални пазари: нови услуги за пътниците, поддръжка и управление на движението на превозните средства и задръстванията по пътищата; нови приложения за превозните средства; видеокомуникационни услуги в подкрепа на комуникацията и с цел избягване на пътуването (JRC 65426 EN).

ОЗИ по-специално ще осигури взаимно допълване по отношение на образованието на ключови участници, както и чрез структурирана мрежа от специалисти, добре подготвени да набелязват рамковите условия и най-добрите практики по проблеми на политиката и нормативната уредба, които имат отражение върху сектора.

Необходима е координация и с инициативата за съвместно планиране „Европа на градовете“, която ще обедини националните научноизследователски усилия за превръщане на градските зони в центрове за иновации и технологии, реализиране на екологосъобразни и интелигентни вътрешно- и междуградски транспортни логистични системи, намаляване на екологичния отпечатък и повишаване на неутралността на климата. ОЗИ в тази област ще ускори и улесни усвояването на върховите резултати от финансираната от публичния сектор научноизследователска дейност, обединена от тези ИСП, като по този начин ще се реши проблемът с раздробеността в сферата на иновациите.

Инициативата CIVITAS, която подпомага демонстрационни и изследователски проекти за внедряване на иновационни мерки в областта на чистия градски транспорт, и Европейската промишлена инициатива за интелигентни градове и общности, чиято цел е да направи производството и използването на енергия в градовете по-устойчиво и по-ефикасно, също съвсем естествено ще се впишат в сътрудничество с ОЗИ в областта на градската мобилност.

ОЗИ в тази област би могла също така да създаде връзки с европейските технологични платформи (ЕТП) в областта на транспорта и енергетиката, с публично-частното партньорство (ПЧП) за европейски „зелени“ автомобили и многобройните проекти в тази област, изпълнявани по линия на рамковата програма (РП). ОЗИ ще вземе под внимание научноизследователските приоритети и планове за действие, определени в рамките на европейските технологични платформи, и научноизследователската работа, извършена досега от публично-частните партньорства и проектите от рамковата програма, с цел подобряване и ускоряване на внедряването и използването на резултатите от тези научни изследвания.

Взаимно допълване ще се търси също по отношение на Европейския алианс на мобилните услуги и мобилността. Съфинансиран по Програмата за конкурентоспособност и иновации, Европейският алианс на мобилните услуги и мобилността има за цел да обедини усилията на отговорните фактори на регионално и национално равнище в подкрепа на иновационните решения в областта на мобилните услуги и мобилността с оглед предоставяне на повече и по-добра подкрепа за иновативните МСП в тези сектори.

Дейността ѝ ще бъде основана и на програмата „Интелигентна енергия — Европа“, проектите за първо пускане на пазара за екоинновации и услугите, основани на ИКТ, както и пилотните проекти за интелигентна градска мобилност по Програмата за конкурентоспособност и иновации (ПКИ).

ОЗИ в тази област би допълвала посочените дейности, тъй като ще се съсредоточи върху трансдисциплинарните аспекти на триъгълника на знанието и ще обръща специално внимание на иновативните продукти и услуги, както и на образованието, възпитаващо в предприемачески дух.

ОЗИ, чиято работа е съсредоточена върху градската мобилност, ще бъде своеобразно допълнение и към някои конкретни дейности, които вече се осъществяват в рамките на съществуващите ОЗИ. Това са по-точно дейностите на ОЗИ Climate — по темата за преход към устойчиви градове с ниско съдържание на въглерод в атмосферния въздух, и на ОЗИ EIT ICT — в приоритетните области на интелигентните транспортни системи и цифровизираните градове на бъдещето. ОЗИ в областта на градската мобилност ще вземе предвид извършената работа в рамките на тези ОЗИ и ще я постави в по-широк контекст на по-екологична, по-приобщаваща, по-безопасна и по-интелигентна система за градска мобилност.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За справяне с описаните по-горе предизвикателства най-подходяща би била ОЗИ, чиято работа е съсредоточена върху градската мобилност. Тя отговаря също така на предложените критерии за избор на теми за ОЗИ:

- Общността е насочена към справяне с голямо икономическо и обществено предизвикателство (изграждане на европейска транспортна система, отличаваща се с ефективно използване на ресурсите, безопасност и неизменно работеща в полза на гражданите, икономиката и обществото) и допринася за изпълнението на стратегията „Европа 2020“ и набелязаните в нея цели по отношение на климата и енергетиката, трудовата заетост, иновациите и образованието.
- Задачите на ОЗИ са в съответствие с набелязаните в „Хоризонт 2020“ приоритети и се допълват с други дейности на Съюза в областта на транспорта, околната среда и енергетиката.
- Чрез развиване на предприемаческото мислене тя обединява възникващите нови технологии с нови вериги за създаване на стойност и подкрепя превръщането на резултатите от академичните изследвания в продукти и услуги.
- По този начин тя ще допринесе за излизане от ситуацията, в която в момента се намира Европа, тъй като тя ще оползотвори огромния капацитет на изследователската база на Съюза и ще открие нови, иновативни подходи, с цел осигуряване на по-екологосъобразна, по-приобщаваща, по-безопасна и по-интелигентна система за градска мобилност.

- Тя ще обедини критична маса от талантиви представители на научноизследователската, иновационната и академичната сфера, които иначе не биха работили заедно.
 - Тя възприема междусекторен подход и по този начин свързва различните равнища на отговорност — от частноправните субекти до публичната администрация, особено на местно ниво, включително отговорността на отделния гражданин.
 - Тя изисква работа на трансдисциплинарно равнище между различни области на познанието, както и разработване на нови образователни програми, които преминават отвъд границите на отделните дисциплини.
-